

Életünk

AZ EURÓPAI MAGYAR KATOLIKUSOK LAPJA

VIII. évfolyam 6. szám (8. Jahrgang Nr. 6.)

A Z St.Gallen — Erscheint monatlich

1976 június hó

P.P.
6430 Wettingen 1

Megáldották Mindszenty bíboros síremlékét – 4000 zarándok jelenlétében Máriacellben

Mindszenty bíboros először látogat Bécsből 1972 tavaszán Máriacellbe.
P. Veremund Hochreiter Superior fogadja.

Vasárnap, május 30-án, az ünnepélyes magyar szentmise után áldotta meg Mgr. Dr. Ádám György főlelkész, vatikáni magyar megbízott a Máriacelli bazilika Szent László kápolnájában Mindszenty József magyar bíboros prímás új síremlékét. Az ünnepélyen becslések szerint 4.000 zarándok vett részt. Ezeknek legalább a felét magyar hívek jelentették, akik nemcsak Európa minden országából és nagyobb városaiából képviselték lelkipásztoraik vezetésével a magyarságot, de ott láttuk az Egyesült Államok, Kanada, Délamerika, Délafrika magyarságát képviselő honfitársainkat is.

Már a május 29-én délután tartott bevezető szertartásokon: a Bíboros sírja előtt tisztelgő felvonuláson, az esti gyertyás körmeneten, az ifjúság és a felnőttek szentségimádási óráján és a magyar lelkészek koncelebrációs szentmiséjén ezrek vettek részt mély áhítatban. A kétnapos ünnepségek fénypontja azonban a vasárnapi ünnepélyes magyar nagymise volt, amelyet a magyar lelkészek Ádám főlelkész vezetésével mutattak be.

A celebráns szeretettel köszöntötte a mise elején a megjelenteket: a magyar és más anyanyelvű híveket. Felénk, magyarok felé azt hangsúlyozta, hogy Mindszenty bíboros sírját úgy vesszük körül Máriacellben mint egy nagy család tagjai. Különösen annak örült, hogy az ifjúság olyan imponáló számban jelent meg.

Kettős ok hozta a magyar híveket Máriacellbe — mondotta ezután. Először azért jöttünk, hogy évszázadokon át ide zarándokló és itt buzgón esengő őseink lábanyomába lépjünk. Az ő imádságuk és buzgó vezeklésük is megszentelte ezt az ősi kegyhelyet. S amint ők nagy kegyelmi gazdagságban tértek innen mindig haza, úgy legyünk mi is részesei nagy lelki gazdagságnak e szent helyen.

(Folytatás a 8. oldalon)

Az apostoli hitvallás teológiai magyarázata

Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában

Az apostoli hitvallásnak ez az első mondata két komplementáris igazságot fejez ki. Az egyik Isten mindenhatósága, a másik atyai jellege. Isten mindenhatósága transzcendenciájára utal, atyai jellege végtelen jóságára irányítja figyelmünket. Atyai magatartása szeretettel tölt el, mindenhatósága attól tart vissza bennünket, hogy bizalmunk bizalmaskodássá ne fajuljon.

Az ószövetségi Szentírás az isteni mindenhatóság legfőbb megnyilatkozását a világ teremtésében látja. A többi népek teremtés történései egészen mások mint Mózes első könyvének a hat napra vonatkozó leírása. A hat nap csak költői keretként szolgál annak érzékeltetésére, hogy Isten mindent, abszolúte mindent teremtett. Míg a többi népek a világot az istenek nemzéséből magyarázták, a kinyilatkoztatás Istent teljes egyedüliségében és szuverénitásban mutatja be. Isten nem fáradsággal teremt a világot, pusztá szavával, tehát akarata elhatározásával hívja létbe a különböző lényeket. A zsidókat környékező népek az égitesteket, neve-

zetesen a napot és holdat imádták, a Szentírás arra sem méltatja őket, hogy nevükön megnevezze, csak égi lámpásoknak mondja őket s rendeltetésüket abban látja, hogy fényjelzésükkel az embernek szolgáljanak. A többi népek tüzet, vizet, állatokat imádtak. Isten nemcsak egyszerű szóval teremt meg őket, hanem az embernek alárendeli, hogy ő éljen velük saját hasznára és előnyére. Érthető, hogy a zsolttárost a teremtésben megnyilatkozó mindenhatóság csodálatba ejti: «Az Úr szavára lettek az eget és szája leheletére az ég seregei (az égitestek) ... Az egész föld félje az Urat, s remegjenek előtte, kik lakják a földkerekséget. Mivel szólt és lettek, rendelkezett és létrejöttek» (Zsolt 33, 6-9). «Énekeljete az Urnak és adjatok hálát neki! ... Aki az eget felhővel borítja és esőt juttat a földnek. A hegyeken füvet sarjaszt és növényeket az emberek javára. Ellátja táplálékkal az állatokat, a rikácsoló hollófiakat. Havat ad, mintha gyapjú hullana, a deret úgy hinti, mint a hamut. A jégesőt úgy szórja, mint a morzsát s faggyal dermeszti meg a vizeket. Szava elhangzik és olvadni kezd, feltámad a szél s folynak a vizek» (Zsolt 147, 7-18).

Isten mindenható és szerető Atyánk

A Szentírás Isten mindenható hatalmának másik megnyilatkozását a zsidóknak az egyiptomi fogságból való csodálatos felszabadításában látja. «Én vagyok az Úr — olvassuk Izaiásban — a ti Szentetek; Izrael Teremtője, a ti királyotok ... Aki utat csinált egykor a tengeren át, és ösvényt a nagy vizekben, aki kivezette a harci szekereket és a lovakat, az egész hatalmas sereget, amely elbukott és nem kelt föl többé, odaveszett és kialudt, mint a mécses lángja» (Iz 43, 15-17). Izaiás úgyszólván gyönyörködik Istennek az összes népekre kiterjedő hatalmában: «Lám, a nemzetek olyanok előtte, mint a vízcsepp a vödörön ... Ő az, aki a földkerekség fölött trónol, amelynek lakói csak olyanok előtte mint a sáskák ... Ő az, aki a fejedelmeket is semmivé teszi és megsemmisíti a föld kormányzóit. Alighogy elülteti, alighogy elveti őket, és alighogy gyökeret ver törzsük a földben: hirtelen csak rájuk fú, erre elszáradnak, aztán a szél, mint pelyvát, elsodorja őket» (Iz 40, 15, 23-24).

A Szentírás nem bölcséleti kifejezésekkel, hanem konkrét leírással félreérthetetlenül tanítja Istennek mindenekfölöttiségét, korlátlan hatalmát. Aquinói Szt. Tamás bölcséletileg azzal magyarázza Isten mindenhatóságát, hogy egyrészt rámutat arra, hogy a mindenhatóság s általában a hatalom valamilyen erőt jelent, valaminek a megvalósítására, azaz erőt ahhoz, hogy

valami létrejőjön, létbe lépjen. Másrészt, minden lény csak a természetének megfelelő erővel rendelkezik: a növény csak növényt, az állat csak állatot, az ember csak embert hoz létre nemzés által, mert a növény, az állat, az ember természete szerint csak véges lény. Egyedül Isten nem tartozik valamilyen véges nembe vagy fajba, nincsen korlátozott léte, lényege maga a lét teljessége és ezért ereje is mindenre kiterjed, ami létezhet: Isten mindenható. Isten csak az objektíve lehetségest tudja megvalósítani, de a lehetetlent, az abszurdumot nem tudja létrehozni: nem teheti, hogy ami volt, ne lett legyen, nem csinálhat köralakú négyzetet, nem teheti, hogy önönmaga ne létezzék stb. Mindezek az elképzelt dolgok ugyanis csak értelmünknek fikciói s mivel a létesítő erő mindig egy pozitív létre irányul, Isten csak olyasmint valósíthat meg, aminek lét-természete van; az abszurdumnak, a lehetetlennek nincsen lét-természete, hanem semmi és a semmi mindigcsak semmi marad, pozitíve nem létezhet.

Isten mindenhatósága úgyannyira érzékelteti velünk transzcendenciáját, hogy szinte semminek érezzük magunkat s valóban saját erőnkől csakugyan semmi sem vagyunk, mert minden erőnk tőle van. Ennek ellenére nem kell Istentől eltávolodnunk, mert szerető atyaként hajol le hozzánk, törékeny gyermekeihez. Isten atyaságának a ki-

nyilatkoztatása nem kizárólagosan az újszövetségben történt. Az ótestamentum könyveiben is világosan kifejezésre jut Isten atyai szeretete és gondviselése. Így Mózes népe elvetemültségét e szavakkal fejezi ki: «Vétkeztek ellenem ... gonosz és elvetemült nemzedék! Ezzel fizettek az Urnak, Te ostoba és balga nép? Hát nem atyád és teremtőd? Létet adott neked és életben tart!» (MTörv 32, 5-6). Az ószövetségi zsidók imáikban különben is szerettek hivatkozni Isten atyaságára. Az idősebb Tóbiás így imádkozik hálaénekében: «Áldott legyen az élő Isten, mert uralma örökké tart ... Magasztaljátok minden élőlény előtt. Mert ő a mi Urunk, ő a mi Istenünk, ő a mi atyánk, Isten örökön-örökké» (Tób 13, 1 és 4). Igaz, a zsidók Isten atyaságát inkább csak önmagukra vonatkoztatták, azonban a Bölcsesség könyve már felismeri, hogy Isten jósága mindenre kiterjed: «Az egész világ olyan előtted, mint a por szem a mérlegen és mint a földre hulló hajnali harmatcsepp. De te mindenkin megkönyörülsz, mert mident megtehetsz és elnéző vagy az emberek bűnei iránt, hogy bűnbánatot tartsanak. Mert szeretsz mident, ami van, és mit sem utálsz abból, amit alkottál. Ha gyűlöltél volna valamit, meg sem teremtettél volna» (Bölcs 11, 22-24).

Isten egyetemes atyaságát az emberek iránt maga az Úr Jézus nyilatkoztatta ki nekünk a maga teljességében. Arra tanít, hogy imáinkban Istent Atyánknak szólítsuk (Mt 6, 9), hogy bizunk benne, mert atyánkként csak jót adhat nekünk (Lk 11, 13), sőt már mielőtt kérnénk, tudja, mire van szükségünk (Mt 6, 8). Krisztus Urunk Isten atyaságának erkölcsi következményeire is figyelmeztet bennünket: minden emberben felebarántunkat kell látnunk és ezért még az ellenségeinket is szeretnünk kell, különben nem lehetünk fiai mennyei Atyánknak, aki fölkelte napját a jókra és gonoszakra egyaránt (Mt 5, 45); hogy Atyánk megbocsásson nekünk, meg kell bocsátanunk az ellenünk vétkezőknek (Mt 6, 14-15); s így kell utánoznunk mennyei Atyánk tökéletességét (Mt 5, 48). Az istengyermekség erkölcsi kellékeinek a kiemelése már sejteti velünk, hogy itt nem pusztán a léten alapuló gyermek-atyai viszonyról van szó. Szt. János már kifejezetten az istengyermekséget a kegyelemmel és hittel hozza kapcsolatba: «Aki befogadták — a megtestesült Igét —, azoknak hatalmat adott, hogy Isten gyermekeivé legyenek. Azoknak, akik hisznek benne, akik nem a vérnek vagy a testnek a vágyából és nem a férfi akaratából, hanem Istentől születtek» (Jn 1, 12-13). Szt. Pál istengyermekségünkben Jézus természetes istengyermekségének az utánezatát látja és ezért

A Mindszenty-emlékmúzeum megnyitása

A sajátos jogi formaságok miatt Mindszenty bíboros hagyatéki tárgyalása nagyon elhúzódik. Ez a körülmény akadályozta meg hosszú hónapokig, hogy az örökséget Bécsből el lehessen szállítani. Amikor a télen végre különleges engedély alapján az ingóságok elszállítására sor került, a Mindszenty Alapítvány Tanácsa felkérte Dr. Biró Béla ny. egyetemi tanárt a Mindszenty-emlékszobák szakszerű berendezésére. Ez a sok gondot igénylő munka most fejeződött be s így az emlékmúzeum ajtai megnyílhatnak Pünkösdszombat nap a látogatók előtt.

Az Alapítványi Tanács úgy határozott, hogy sajtóértekezlet vagy más ünnepélyes megnyitás helyett felkéri a városplébánost, ő jelentse be pünkösdi cikkében az emlékmúzeum megnyitását. Ludwig Schnüriger városplébános ugyanis kezdettől fogva nagy érdeklődéssel és segítőkészséggel állt az emlékmúzeum ügye mellett. Részletesen ismer minden körülményt s így a legalkalmasabb személy arra, hogy az emlékmúzeumot a közönségnek bemutassa.

Az alábbiakban ismertetjük a városplébános írását (Liecht. Vaterland):

Mindszenty József bíboros végrendeletében általános örökösévé a «Kardinal Mindszenty-Stiftung»-ot tette meg. Az Alapítványi Tanács 1975 május 10-én Bécsben tartott ülésén átvette a hagyaték gondozását és június 9-én tartott ülésén elhatározta egy emlékmúzeum és archivum létesítését, hogy Mindszenty bíboros emlékének méltó megörökítését a Bécsben maradt emléktárgyak kiállításával is előmozdíthassa.

fogadott fiúságnak is nevezi (Gal 4, 5; Ef 1, 5; Rom 9, 4; 8, 15).

A teológiában mindezt szabatosabban fogalmazzuk meg. Abból indulunk ki, hogy Jézus mint az isteni Ige, Istennek Fia, a Szentháromság kebelében öröktől fogva születik az Atyától. Mi emberek először egészen tág és általános értelemben Isten gyermekei vagyunk, amennyiben szellemi létben részesülünk, azaz Isten képmására alkotott halhatatlan lelkünk van. Azonban ezen felül Isten egy másik természettel is megajándékoz bennünket, a kegyelemmel. Ez a második természet a természetfeletti rendbe emel bennünket és Isten benső, titokzatos életében részesít. A kegyelem tehát nem egyéb, mint Isten szentháromsági életében és természetében való részesedés. A kegyelem azt eredményezi bennünk, hogy Isten fiaivá alakít és az örök üdvösség örököséivé tesz bennünket. Mivel azonban a kegyelem csak teremtett utánczata az isteni természetnek, általa sohasem leszünk Isten gyermekei azon a címen mint Jézus, aki mint Ige, Istennek

Az Alapítvány Tanácsának felkérésére dr. Biró Béla ny. egyetemi tanár, művészettörténész végezte el felesége segítségével Bécsben a Bíboros tengerentúli útjai során kapott ajándékokból és egyéb személyes tárgyaiból összegyűlt anyag számbavételét és elszállításra való előkészítését. Ehhez a munkához tartozott még a primás kéziratának, könyveinek, irattárának a rendezése és elszállítása.

Az Alapítványi Tanács — más lehetőségeket is mérlegelve — úgy döntött, hogy az emlékmúzeumot és archivumot a Kardinal Mindszenty-Stiftung székhelyén, a Liechtensteini Hercegségben, Vaduzban helyezi el egy megfelelő épületben. Ezt a döntést indokolta a város európai központi fekvése, a hercegség semleges státusa és az a lehetőség, hogy az itteni nagymérvű idegenforgalom következtében a világ minden részéből jövő vendégek nagy tömegeinek nyílik majd alkalma az emlékmúzeum meglátogatására.

De leginkább elősegítette ezt a kedvező döntést az a körülmény, hogy Vaduz város nagylelkűen rendelkezésre bocsátotta a régi plébániaházat, amelyet még renováltatott is, hogy minden tekintetben alkalmassá váljék az emlékmúzeum elhelyezésére.

Az Alapítványi Tanács dr. Vecsey Józsefet bízta meg a kapott helyiségek berendezésével. Ő gondoskodott arról, hogy Biró professzor, az emlékmúzeum felkért megszervezője, megfelelő üvegtárolókban helyezhesse el a kiállítandó emléktárgyakat. Ennek sorában szerepeltek a liturgikus edények, a főpásztori jelvények és más értéktárgyak,

örök Fia. Ezért sohasem nevezte Jézus Istent az apostolokkal együtt Atyának, hanem megkülönböztetve beszélt az ő Atyjáról és a hívek Atyjáról s magát az Atya egyszülött Fiának nevezte (Jn 20, 17; 3, 18).

Isten mindenható atyasága határtalan reménységünknek és bizalmunknak az alapja. Ha Isten csak atyaként szeretne, de amellett gyenge lenne, viszontszerethetnénk, de fenntartás nélkül nem bízhatnánk benne. Ha csak hatalmas lenne, félnénk tőle. Minthogy azonban mindenható Atyánk, félelem nélkül ráhagyatkozhatunk: «Ne aggódjatok életek miatt, hogy mit esztek vagy mit isztok, sem testetek miatt, hogy mibe öltöztök . . . Mennyei Atyátok tudja, hogy ezekre szükségetek van» (Mt 6, 25, 32). «Ugye két verebet adnak egy fillérért? S Atyátok tudta nélkül egy sem esik a földre. Nektek minden szál hajlatok számontartatik. Ne féljeteek tehát. Sokkal többet értek mint a verebek» (Mt 10, 29-31).

PROF. P. MEHRLE TAMÁS OP

emlékermék, díszpolgári aranykulcsok, valamint mindazok a kegytárgyak, amelyeket a Bíboros a világ minden részéből magyaroktól és más tisztelőitől emlékebe kapott. Külön vitrinben helyezte el dr. Biró a Bíboros liturgikus öltönyeit és a hosszú használatban megkopott reverendáit, kabátjait.

Számos kép és díszoklevél emlékeztet a Főpásztor viszontagságos életének ragyogó, de még több az ő szenvedéstele napjaira. A legmegrendítőbb emlék kétségtelenül az ő bronzba öntött halotti maszkja, melyen kivetítve megjelenik minden, amit Mindszenty bíboros átélt és átszenvedett.

A hosszan tartó múzeumrendezési munka mellett, melyet dr. Biró Béla és felesége végeztek, sor került az emeleten a könyvtár és irattár elhelyezésére dr. Vecsey József irányítása mellett. Az épületben van néhány szerény vendégszoba is, amely a munkatársaknak áll rendelkezésére.

A hercegi család tagjai mellett számos közéleti személyiség, legutóbb Mgr. Dr. Johannes Vonderach megyéspüspök nyilatkozott látogatása alkalmával nagy elismeréssel az emlékszobák példamutató és vonzó berendezéséről. Az emlékmúzeum valóban, szerény keretei között is, méltó emléket állít Mindszenty József bíborosnak, a kiemelkedő főpásztornak és nagy magyar hazafinak.

Az emlékmúzeum nyilvános meglátogatására első alkalommal június 6-án és 7-én, Pünkösdszombat és Pünkösdhétfőn délelőtt 9-től 11.30-ig és délután 14-től 17 óráig hívjuk szeretettel az érdeklődőket.

A Mindszenty emlékmúzeum valóban méltó arra, hogy nagyon sokan meglátogassanak — fejezi be Ludwig Schnüriger vaduzi városplébános cikkét.

A Mindszenty-emlékmúzeum mindekelőtt a Bíboros magyar hívei és tisztelői számára nyílik meg. Gondozói első sorban az ő látogatásukra számítanak és pedig a világ minden részéből. Sajnos, egyelőre csak a nyári hónapokban (június, július, augusztus) tudjuk biztosítani azokat a feltételeket, amelyek mellett az emlékszobák rendszeresen meglátogathatók.

A Mindszenty-emlékmúzeum, amint a városplébános cikkéből is tudjuk, a templom melletti plébániaházban van. Pontos cím: **Vaduz, Florinsgasse 7.**

Fürstentum Liechtenstein

Az emlékmúzeum nyitva van az említett nyári hónapokban:

keddtől-szombatig 9-12-ig és délután 14-17-ig; vasárnap d.e. 9-12-ig; — hétfőn zárva.

Szállásügyeket sajnos nincs módunkban elintézni. Minden erre vonatkozó tájékoztatást és szobafoglalást elintéző:

Liechtensteinische

Fremdenverkehrszentrale

9490 Vaduz, Fürstentum Liechtenstein

Telefon: 075 / 2 14 43.

Magyarország Vezérlő Fejedelme (III)

II. Rákóczi Ferenc a száműzetésben

A szatmári béke 1711-ben amnesztiát biztosított a felkelőknek, (vagyis birtokaik visszaadását és személyes szabadságot), ami természetesen Rákóczi személyére is vonatkozott, de az ő nagy lelke nem bírt megbarátkozni a megalakulás gondolatával. «Végső fokon azonban — jegyzi meg Szekfű Gyula — bizonyára a legyőzhetetlen bizalmatlanság utasította vissza Rákóczival az amnesztiának és visszatérésnek nyitva hagyott lehetőségét.»

Egy ideig még «törhetetlenül folytatta a diplomáciai tárgyalások útját» a cári udvarnál, az utrechti kongresszuson, az angoloknál, attól a kötelességérzettől vezetve, hogy «a konföderációnak és Erdély rendjeinek tartozik fejedelemsége visszaszerzésével». A vele maradt emigránsok eltartására minden pénzét feláldozta, lengyelországi birtokait megterhelte, ugyanakkor ő maga Bercsényivel szegényes viszonyok között élt. S mikor minden kísérlete hábaivalónak bizonyult a külföldi udvaroknál és kormányoknál, hogy hazáján segíthessen, akkor «ő is megérkezett — Szekfű szavaival — a XIV. Lajos önzésétől tönkretett fejedelmek, a Stuartok, a bajor választók ispotályába, Franciaországba».

XIV. Lajos, a francia «napkirály», fejedelemhez méltóan a legnagyobb tisztelettel fogadta s apanázt biztosított

Rákóczi jelleme

A magyar történelemnek sok kiváló szabadságharcosa, hőse van, — gondoljunk csak Hunyadi, a Zrinyiekre, Eger hőseire, Bocskay, Bethlen Gábor, Tökölyre és az 1948-as hősökre —, de egyiknek személye sem nőtt annyira össze a szabadság fogalmával, mint II. Rákóczi Ferencé. Benne mintegy megszemélyesül a magyar szabadság-gondolat s neve, egyénisége a felülmúlhatatlan eszménnyé magasztosodott herosznak kijáró lángbetűkkel van beleírva minden igaz magyar ember lelkébe. A Rákóczi alakját körülvevő legenda képződésben fontos szerepet játszik mindennek előtt a fejedelem tiszta lelkiisége és makulátlan jelleme s mélyen vallásos lelkülete. A Saint Simon emlékirat így emlékezik meg róla:

«Rákóczinak igen nemes, majdnem parancsoló tekintete volt anélkül, hogy valami durvaság lett volna rajta. Okos, szerény és óvatos ember volt, mindent jól és értelmesen tett; igen udvarias volt, de egyéni válogatással; modora mindenkiel igen könnyű volt, és ami ritka, egyszersmind méltóságteli, a nélkül, hogy legkisebb hiúság is lett volna modorában. Nem sokat beszélt, de részt

vevett a társalgásban, és igen jól tudta előadni, amit látott, a nélkül, hogy valaha önmagáról beszélt volna. Igen becsületos, igen igazságos, őszinte és rendkívül bátor férfiú, igen istenfélő volt, a nélkül, hogy azt mutatta vagy rejtette volna; igen egyszerű ember volt. Titkon sokat adott a szegényeknek és sok időt töltött imádsággal; háza rövid idő múlva igen népes volt, melyben az erkölcsiséget, a kiadásokban a pontosságot és szoros gazdálkodást szigorúan követelte és mindezt nyájassággal tette. Ő igen jó, szeretetre méltó és kellemetes ember volt.»

Vallásosságára és lelki életére vonatkozólag még ezt írja Saint Simon: «Ő csakhamar azután (XIV. Lajos halála után) egészen visszavonult egy házba a groboisi kamalduliaknál, melyet már előbb bérelt volt ki és ahová járt néha-néha. Ott kevés szolgát tartott, majdnem semmi látogatást nem fogadott, igen egyszerűen és bűnbánóként élt, egy vagy kétszer hetenként kenyéren és vízen, éjjel-nappal szorgalmatosan megjelent minden imádságnál . . . sok jót tett és mindig jól volt értesülve mindenről, ami Erdélyben és Magyar-

országban, vagy más szomszéd tartományokban történt . . .»

Ezt az istenes, mély vallásos életmódot folytatta Rákóczi Rodostóban is. Mikes Kelemen a 88-ik levelében emlékezik meg erről s csak úgy tudja megmagyarázni ezt az aszketikus életmódot, hogy kijelenti: ahhoz pedig, hogy valaki így tölthesse idejét, «arra az Isten ajándéka kívántatik». Rákóczi ugyanis naponta kétszer hallgatott szentmisét, s a hosszas kápolnai ájtatosságokat nem számítva — erről a 34-ik levelében van szó — ebédig írásban, olvasásban tölti idejét, ebéd után pedig «aki látná, azt mondhatná, hogy valamely mesterember: vagy fűr, vagy farag, vagy az esztergában dolgozik. És az ő gyönyörű szakála sokszor tele van forgáccsal, hogy maga is neveti magát. És úgy izzad, mintha munkája után kellene enni kenyérét.»

A vallásosság mellett a hazaszeretet érzése volt az, mely Rákóczi életét irányította. Szeretni sokféleképpen lehet a hazát: hangzatos szavakkal, szavalattal és a himnusz eléneklésével. Sok ember azt hiszi, ezzel le is róttá adósságát a hazával szemben. De ha áldozatról van szó, akkor sokan adósak maradnak a hazaszeretettel. Rákóczi mindent feláldozott a hazáért, ebben van az ő nagysága. Elhagyta családját, nagy vagyonát, lemondott címeiről, holott mindezt visszakaphatta volna, ha él az amnesztiával. Ez a nagy hazaszeretet jut kifejezésre a kurucköltészet egyik alkotásában, «Rákóczi búcsújában»:

**«Bölcsöm, vigasztalom,
Dajkám és ápolóm:
Szép Magyarországom!
Jaj, szörnyű fájdalom —
Meg kell tőled válnom . . .
Nincs is már énnekem
Semmi reménységem.
Megszakad a szívem,
Azt igen jól érzem,
Érted rabországom . . .
Vizeid folyását,
Erdeid nyilását,
Mezeid kalászatát,
Lovam lábanyomát,
Te áldott földeden
Én sohasem látom.»**

A nagy hazaszeretettől indítatva szolgálta hazáját minden módon. Pártfogolta a művészetet és irodalmat. Udvarában élt a kor nagy festője, Mátyóczy Ádám. Az ő kezdeményezésére jelent meg az első magyarországi újság, a latinnyelvű «Mercurius Veridicus». Maga is írt hadtudományi értekezéseket tisztjei kiképzésére. Rokonszenves egyéniségét és belső, lelki világát a latinul írt «Confessiones» (Vallomások)ban tárja elénk. A «Memoires»-ban pedig a szabadságharc eseményeit örökíti meg őszinteséggel és tárgyilagossággal.

Elfelejtett magyar püspöksír Bécsben

A fővárosi központi-temető és a repülőtér irányába vivő nagyforgalmú útvonal közelében idillikushangulatú temető fekszik: a St.Marxer-Friedhof. A 18.-19. századból való s a város ez utolsó Biedermeier-sírkertje majd egy évszázadon át, 1874-ig fogadta be csendes lakóit, az osztrák közélet számos kiváló képviselőjét, így Mozartot is, hogy hatezer síremlékével gazdag múlt-ról, fölemelő vagy tragikus élettörténetek hosszú soráról tanúskodják. A műemlékvédelem alatt álló terület a környék idős lakóinak megpihenésre, visszavonulásra alkalmas helye.

A néhol áthatolhatatlan bozót, a kaposzkodó-kúszó növények elburjánzó sűrűje többszáz sírkövet takar el felírásaikkal. A porladó, omladozó emlékek e pusztuló világába csak a Halottak-estéje hoz valamelyes életet: a sokféle gyűjtött gyertyaláng s a temetőlátoga-

tók halk beszéde mégis csak a sírokban nyugvók emlékét idézi...

Az 1936-37. években rendbehozott s a látogatóknak megnyitott (a téli hónapokban egyébként zárva tartott) temető annak idején, 1848-ban és 1945-ben is, heves tűzharcok színhelye volt, de a kultúra és népművelés lelkes barátai eltüntették a rombolásokat s a Mozart-síremléket is rendbehozták. Évenként több kultúregyesület ismertető sétái s a dec. 6-án, Mozart temetése napján rendezett emlékezések igyekeznek az érdeklődést a temető jelentősége iránt ébrentartani. A kb. 300 jelentősebb személy síremléke a térképpel is kiegészített füzet segítségével könnyen megtalálható. Az egyházi és civil halottak között magyarszármazásúak is voltak. Jelentőségénél fogva kiemelkedett közülük

Lemény János, gyulafehérvár-fogarasi görögkatolikus püspök.

A Kolozsvár melletti Dezméren született 1780. ápr. 23-án s bár atyja ügyvédnek szánta, ő papi hivatását követve, a nagyváradi hittudományi főiskolán elvégzi teológiai tanulmányait, Balázsfalván tanár lesz, majd pedig 1824-ben ugyanott a gör. kat. püspöki káptalannak tagja. 1830. okt. 2-án ő mondja a halotti beszédet kápolnoki Babb János megyéspüspör (1783-1830) fölött, akinek mint káptalani helynök lesz utódja, majd 1832-ben püspöki rangban a gyulafehérvár-fogarasi g.kat. egyházmegye főpásztora.

Az akkori körülmények politikai szerepet is juttattak neki: ő lett az erdélyi román nemzeti mozgalom magyarbarát szárnyának vezéralakja s a kibékítő politika őszinte szorgalmazója, amiért a románok egy részétől sok gyanúsításban és alaptalan vádban részesült. Az 1848. máj. 14-én összehívott híres balázsfalvi román népgyűlésnek ő volt az egyik elnöke és Erdélynek az anyaországgal való uniója érdekében szép beszédet mondott, de a jelenlevő izgatók

Ezért Rákóczi három évszázad távlatából nézve is úgy él köztünk, mintha kortársunk volna. Él a magyar irodalomban, a kuruc költészetben, színművészetben, képzőművészetben és zenében, Berlioz és Liszt «Rákóczi indulójában», melynek tüzes akkordjai ma is felkorbácsolják a magyar ember vérért.

Rákóczi él! Nagy hazafisága, honszerelme még ma is összefogja mind az öt világrész magyarságát s arra tanít bennünket, hogy az a nemzet, melynek fiai áldozatokra képesek a hazáért, nem veszhet el!

VECSEY LAJOS

szenvédélyes kitörései és fenyegetései miatt a gyűlésről eltávozott. Amikor az országgal való uniót az 1848. VII. tc. kimondta és a hazai nagy változást Erdélyben is keresztülvitték, Lemény püspök a Pesten összeülő országgyűlésen, a főrendiház tagjaként fejtette ki álláspontját és lett a magyar ügyeknek lelkes védelmezője.

A magyar szabadságharc idején Puchner osztrák tábornok, nagyszebeni hadparancsnok a magyarokkal tartó Lemény püspököt, hazafias magatartása miatt, 1849. okt. 21-én elűzte püspöki székéből.

Hasonló sors várt több, hazaszerető püspöktársára is,

mert a fiatal császár és király megtorló intézkedéseiben teljesen a bosszút lihegő katonai és polgári hatóságok tanácsa szerint járt el. Haynau halálra ítélte Bémer László nagyváradi püspököt, de később megelégedett húsz évi, vasban töltendő várfogságával; Rudnyánszky József beszercebányai püspök 6 évet kapott «forradalmi» szerepléséért; Lonovics József csanádi püspököt — kinevezett egri érsek — szintén fogságba hurcolják, Lemény János pedig 20 évi várfogságot kap.

A határozottjellemtű, egyházhűségében rendkívül következetes bécsi nuncius, Viale Prelà, újságból tudta meg, hogy az említett püspököket megfosztották hivataluktól és várfogságra ítélték őket. Hivatkozott az egyházi törvényekre és tiltakozott: nem a világi hatalom helyezi a püspököt egyházi hivatalába s méltóságába, az meg sem foszthatja tőle! Schwarzenberg külügyminiszter belátta, hogy hatalmi túlkapás történt. A nuncius még azt is követelte,

hogy a lefoglalt javakat a püspököknek adják vissza, a várfogságot pedig engedjék el. Bécs úgy döntött, hogy «lemondásra» szólítja fel a főpásztorokat, amit a pápa is elfogadott és azt, hogy a püspökök bizonyos évjáradék mellett, személyi szabadságuk biztosításával, különféle osztrák kolostorokban — internálva — éljenek. Így menekültek meg Haynau bosszújától.

Így került Lemény püspök a bécsi ferencesek kolostorába 1850-ben,

hogy ott élje le száműzetésének éveit. A klastrom házikronikájának 1861. márc. 29-i feljegyzése szerint a gyulafehérvár-fogarasi, nyugalmazott (quietatus) g.kat. püspök 1850-től lakott a ferences zárdában és ott, az említett napon, nagypénteken, súlyos betegségben és agykori elgyengülés következtében, 82 éves korában elhunyt. A gyászszertartás márc. 31-én ment végbe. Végzésére Erdélyi Vazul nagyváradi g.kat. püspököt kérték föl, aki betegsége miatt helyettesét, a kiváló egyházjogászt, Papp-Szilágyi József, nagyváradi g.kat. kanonokot, ráckevei apátot küldte Bécsbe. A beszentelés a püspök lakószobájában történt, majd a halottas menet a szt. Borbála g.kat. plébániatemplomba vonult az ünnepélyes gyászszertartásra. A koporsót a g.kat. kollégium növendékei vitték, kíséretében vonultak a ferences zárdá szerzetesei P. Nagy Pál tartományfőnökkel az élükön, majd a Pázmáneum növendékei s az elhunyt püspök tisztelői.

A bécsi görögkatolikusok bizánci-ukrán rítusú szt. Borbála-plébániatemplomának halotti anyakönyve is nyugalmazott (quiescirt) püspököt említ adataiban és már megnevezi az egyik városi köztemetőt is — St.Marxer-Friedhof — ahol a sírhelyet előkészítették. Az anyakönyv a sírhely számát nem említi. Ez uttóbihoz a felozlatott városi köztemetőknél a városházi levéltárba elhelyezett jegyzőkönyvei segítettek. Az itt talált feljegyzések szerint a St.Marxer-Friedhof bejáratától jobbra vonuló 96. sor 4770. számú sírja fogadta be a tiszteletreméltó püspök holttestét.

Szerettünk volna tisztelegni az igazságot szerető s ezért száműzetésben elhalt, hazafias érzésű főpásztor emléke előtt. Azonban minden igyekezetünk eredménytelen maradt. A síremléket még a hellyel ismerősök segítségével sem sikerült felkutatnunk. Így rejti el továbbra is magában a bécsi temető földje annak a jószándékú apostolotódnak elporladt testét, amely felörlődött a lélek uralma alatt és elfonnyadt az egyik legnemesebb cél: a hazaszeretet szolgálatában.

CSER-PALKOVITS ISTVÁN SJ

Egy svájci magyar példa

Zürichben május elsején d. u. 2 órára hirdette meg a Svájci Keresztény Magyar Munkásszövetség ezévi rendes közgyűlését.

Mivel ennek az emigrációban egyedülálló «Szövetségnek» a bölcsőjénél 1957-ben magam is ott álltam, ezért ünnepeles alkalmakkor meg szoktak hívni engem is s ha csak tehettem még Németország másik végéről is elmentem hozzájuk.

A közgyűlés május elseje és a gyönyörű idő ellenére pontosan és telt házzal kezdődött, s ami a magyar gyűléseken még feltűnőbb: a kiküldötteknek több mint a fele 40 éven alul lehetett. — Képviselve volt ott az egész mai magyar társadalom Svájcból: munkavállalók és munkaadók, értelmiségiek és fizikai munkások, lelkészek minden felekezetből, férfiak és hölgyek vegyesen.

Már maga ez a látvány csendes örömmel töltött el: mert lám, itt a gondos és dolgozó kicsi Svájc szívében mennyire egy tud lenni ez az örökké partoskodónak és egyéni utakon járónak mondott magyar ember! — Mi hozta így össze? Ennek a harmonikus, józan kis országnak az atmoszférája talán? Vagy a valóban érdemes és közös cél? — Azt hiszem, mindkettő.

A Svájci Keresztény Magyar Munkásszövetség 1957-ben, ennek a társadalmi harmóniának és a kölcsönös segítségnek a jegyében alakult meg, nemesen érző és gondolkodó svájci keresztény szakszervezeti vezetők segítségével, akkor, amikor 56 után új egzisztencia megalapozásához fogtak hozzá a magyar menekültek. Eltűntek a hajdani társadalmi különbségek, nem volt köztük úr és gazdag, csak szegény újrakezdő, csak munkás, hiszen a legtöbbször egészen lent a fizikai munkánál kellett kezdenie. Ezért is lett ennek a magyar összefogásnak a jellege egészen munkás szakszervezeti és ezért büjt meg szerényen mint kis önálló magyar osztag a Svájci Keresztény szakszervezetek védőszárnya alatt.

A Szövetség célja magától adódott: az idegen viszonyokat, sőt még a nyelvet sem ismerő magyar munkások védelme, testvéri közösségben a svájci keresztény szakszervezettel.

Mindjárt a megalakuláskor világos volt a vezetőség előtt a kollektív betegség és balesetbiztosítás fontossága is. Ezért mint külön magyar szekció megkötötte a Christlichsoziale Kranken- und Unfallkasse der Schweiz-al a szerződést.

A Szövetség életképesnek bizonyult. A kezdeti százon felüli taglétszám 1975-re 703 fizető tagra nőtt fel, a beteg- és balesetbiztosító pénztárnak pedig ma több mint ezer tagja van, ami a családoknál a gyermekeket is beleszámítva, több mint három ezer lelket jelent.

Feszült figyelemmel hallgatom Böröcz József elnöki beszámolóját:

«Amikor a 60-as évek közepe felé a családösszehozással kapcsolatban sikerült sok 60 éven felüli szülőnek is kijönnie, a svájci keresztényszociális megbiztosító pénztárral ezek számára is sikerült nagyon kedvező betegebiztosítást elérnünk; a cseh események után, 68-ban pedig a felvidékről kimenekült magyarok és szlovákok részére is. Aztán állást is sikerült nekik szereznünk, ami ebben az időben már nem volt olyan magától értetődő dolog. A szövetségnek minden svájci jó összeköttetését latba kellett vetnie, hogy állást szerezzen nekik. Böröcz József elnök és Winterhofen alelnök egymaga több mint száz magyar menekültet helyezett el különböző svájci vállalatoknál.

Amikor 1968 után tudomásunkra jutott, hogy sok száz menekült sinylődik még különböző ausztriai és főleg olasz táborokban. Szövetségünk azonnal kérvénnyel fordult a Bundesrathoz, hogy a Szövetség költségére behozhassanak olyan magyarokat, akikért anyagi és erkölcsi felelősséget vállal és nekik állást szerez. Szívós tárgyalások után sikerült hét külön akcióval 168 magyart behoznunk a tíz éven aluli gyermekeket nem számítva bele. Ezekkel az akciókkal kapcsolatban személyesen és ismételten kerestük fel a különböző táborokat és válogattuk ki a legérdemesebbeket. Látogatásaink folyamán sok olyan esettel találkoztunk, ahol még föltétlenül segíteni kellett volna, de a kontingens betelt. Ekkor 26 esetben fordultunk segítségért a svájci kormányhoz és sikerült az állam költségén még 58 magyart behoznunk, csak állást kellett nekik szereznünk.

1974 és 75-ben maga a svájci állam szándékozott behozni újabb 100 menekültet olasz táborokból. Amikor erről tudomást szereztünk, rögtön mozogtunk és összeköttetéseink révén sikerült bevételünk ebbe az állami kontingensbe is újabb 61 magyart. Ezeknek is nagyrészt mi szereztünk lakást és állást, ami sok gondot okozott nekünk. Magyarmentő akciónk pénzügyi fedezetére elindítottuk a «Magyar a magyarért» gyűjtést. Már az első gyűjtési akciónk 24 ezer Fr-ot hozott, ami szárnyat adott a gyűjtésnek, úgy hogy 1975-ig ez az akció 185.000 Fr-ot eredményezett.

1970-ben a magyarországi és erdélyi árvízkarosultak megsegélyezésére a szövetségen belül Winkler József pénztáros és Orbán Balázs szervezték meg a gyűjtést. Magyarországra 169 db 15 kg-os csomag ment, Erdélybe pedig 188. Csak a csomagok portója került 4.500.— Fr-ba. — 1975-ben csak Erdélybe, de névre szóló 315 db 20 kg-os csomagot küldtünk. A csomagok átvételét a címzettek nyugtázták. A csomagok elszá-

litása egyedül több mint hét ezer Fr-ba került.

1974 karácsonyán Jobbágy Attila, aki csak két éve került hozzánk, akcióink keretében a Latina melletti táborból, egy teherautó ruhaneműt vitt le ugyanabba a táborba.»

És így tovább folyt az elnöki beszámoló. Csupa tett és tett! — Nem pusztán szép szó, amihez az emigráció életében, sajnos, annyira hozzászoktunk.

Sok segélyezést nem is említett, mint pl. azt, hogy magyar könyvekre és sajtóra adtak 32.100 Fr-ot, a Magyar Gimnáziumnak 10.000 Fr-ot, elhagyott öregnek több ezer Fr-ot.

És az a csodálatos, hogy a szövetségnek mégis van megtakarított pénze. Hogy ezt a mai inflációs világban valahogyan biztosítsák, arra gondolnak, hogy a Zürichi Magyar Egyesülettel és a Női Egylettel közösen vesznek telkes öreg házat, vagy csak telket valahol a periferián és ott építik föl a «Magyar Házat», hogy ne kelljen bérelt termekben gyűlésezniük és vendéglőkben találkozniuk. — És hogy helye legyen az annyira szükséges magyar hétvégi iskolának és az ifjúságnak.

Ismétlem, nagyon jó volt elhallgatni ezt a beszámolót... A mai «hazajáró» és defetista magyar emigrációs hangulatban ez a svájci magyar példa: szívet-lelket melegítő tavaszi napsugár!

HARANGOZÓ FERENC

Már nyomdában van —
és júliusra megjelenik

Juhász László

BURGENLAND

című műve, a tartomány első magyar útikalauza. A könyv

- bemutatja 101 burgenlandi helység, várak, városok és falvak történelmi múltját;
- feltérképezi a tartomány építészeti emlékeit és műkincseit;
- ismerteti a vidék népművészetét, népszokásait és mondáit;
- felkutatja az itt élt nagy személyiségek nyomait (Faludi Ferenc, Mosonyi, Liszt);
- összefoglalja a turisták számára fontos gyakorlati tudnivalókat.

Ezzel a történelmi útikalauzzal a szerző folytatni kívánja azt a munkát, amelyet a «Bécs magyar emlékei» című könyvével kezdett meg.

A 260 oldalas könyv, számos illusztrációval, kétszínű fedőlappal, június elején jelenik meg.

Ára (postaköltséggel) 8 \$, 20.— DM, 140.— Sch. — Előmegrendelés esetén 20 % kedvezmény. Megrendelhető a szerző címén:

Dr. László Juhász, 8 München 80.
Bülowstr. 10/2.

P. Werenfried van Straaten

1913-ban született, az Amszterdam közelében fekvő kis faluban, Mijdrechtben. Középiskolai tanárnak készült, később belépett a flandriai Tongerlóban lévő premontrei kolostorba. 1947-ben, amikor P. Werenfried van Straaten ösztönszerű lendülettel kitört a kolostori magányból, hogy a hontalan németeken segítsen, senki nem gondolt arra, hogy a fiatal szerzetes, egyik napról a másikra, a testvéri szeretet világhírű apostolává lesz.

Több száz templom, kolostor, betegápoló központ és lakótelep fölépítése, százezernyi szeretetsomag az európai menekülteknek és a vasfüggöny mögé: bizonyítékai annak, hogyan harcolt embertársaiért a múltban. A mai megalkuvó világban, amikor a kommunizmus szalonképesebb, mint valaha, több mil-

liós évi költségvetéssel hasonló tevékenységet fejt ki tizenegy keleti országban. Ő világosan látja azt, hogy a sarló és a kalapács megtiporja az emberi jogokat és az Egyház megsemmisítésére törekszik.

Szervezete, az Ostprieesterhilfe — a keleti országokban élő papok segítése — egyedülálló módon párosul szerzetesi nevével (Werenfried: a béke harcosa) és nem utolsósorban ragadványnevével: Speckpater (szalonnaatya).

Az atomkor egyik legeredményesebb népszónokát, a szervezőt, a koldusbarátot, a magyar nép nagy barátját, Mind-szenty bíboros tisztelőjét, harcostársát — így nevezte magát Mariazellben, a temetésen — és szervezetét szeretném ismertetni.

A szeretet elindul

Nemcsak Krisztus született nyomorban Karácsonykor, hanem az Ostprieesterhilfe is. Alapítója P. Werenfried van Straaten, 1947-ben még csak 34 éves volt. Alig ismerte valaki. A tongerlói premontrei kolostorban az apát titkára volt. Gyakran tartott lelkigyakorlatokat más kolostorokban és internátusokban. Havonta írt egy cikket is a premontrei apátság lapjában. Merészhangú írásai a kor szellemében fogantak. Saját bevallása szerint, soha nem szégyellte azt, hogy Carl Sonnenschein és Henri de Greeve gondolataiból átrágott néhányat és azokat magáénak tartotta. Tudta, hogy igazuk van. Ez a hang jellemezte a «Nem kapott helyet a szálaláson» című írását is, amely a lap karácsonyi számában jelent meg:

«Kelet felé, vagy száz kilométerre tőlünk, egy város fekszik romokban. Csak egy óriási bunker maradt meg belőle, amelyet a németek a lakosok védelmére építettek. Az életbenmaradtak ebben az óriási bunkerban húzódnak össze. Pestisre emlékeztető bűzben ezerszámra szoronganak... A családok, ha még lehet egyáltalán családokról beszélni, néhány négyzetméternyi beton tanyáznak. Nincs ott sem tűz, sem meleg; nincs más, mint egymás testének gőze... Mégis, ezekben az emberekben is élni akar Krisztus: tisztaságával, emberszeretetével és jóságával. A pásztorok egy istállóban imádták Krisztust. Ezeknek az embereknek még olyan hely sem jutott. Emberi számítás szerint Krisztus nem is élhet közöttük, hiszen nincs számára hely...»

Ezt a bevezető cikket írta P. Werenfried van Straaten a legyőzött németek nyomorának ismertetésére. Az eredmény felülmúlt minden várakozást: megszületett az Ostprieesterhilfe. Flandriából a testvéri szeretet menetoszlopa

indult el Kelet felé. 3.000 elűzött pap és hatmillió hívő sereg menekült így meg a teljes pusztulástól. De a dolog nem ment ellenállás nélkül. A több éves gyűjtőtábor borzalmaitól agyongyötört, megrendült idegállapotú emberek, az iszonyú német uralom áldozatai, túlzottan találták ezt a segítségi módot. A fiatal premontrei szerzetes — 1948-ban — így válaszolt a támadásokra:

«A szeretet megköveteli azt, hogy Krisztust ismerjük fel és vigasztaljuk azokban a felebarátainkban is, akik a felelőtlen háborús uszítók parancsára ellenséges egyenruhát viseltek; testvéreink ők is, mert Krisztus megváltotta és a Mennyei Atya gyermekeivé fogadta őket. Ezek a szerencsétlenek most óriási nyomorban élnek. Sorsuk láttán nem csukhatjuk be szemünket... Az, aki ekkora nyomor ellenére érzéketlenül halad el a tragédiák mellett, nem nevezhető többé kereszténynek. Nagyon jól tudom, hogy ezeket a sorokat félre lehet magyarázni. De ez nem tarthat vissza bennünket. Nem hallgathatjuk el azt, hogy sok édesanya és feleség számára — akik a német igazságtalanság miatt annyit szenvedtek, akik most kísért szemmel tekintenek szeretteik képére — Isten segítő erejét és önmagukat felülmúló kitartást kértünk azért, hogy forduljanak szeretettel a német nyomor felé; hogy úgy értsék meg őket, ahogyan azt senki más nem tudja megtenni, úgy bocsássanak meg nekik, ahogyan csak egy anya tud megbocsátani...»

Százezrek bocsátottak meg.

Akadtt több olyan asszony, aki az ellenség által meggyilkolt férjének ruháját adta a szükségét szenvedő németeknek. Több olyan flamand férfi jelentkezett önkéntesnek a meginduló munkánál, aki a terror miatt rokkant meg,

vesztette el boldogságát vagy ment tönkre.

Találkozás a nyomorral

De vizsgáljuk meg közelebbről a kibontakozás szakaszait. A kezdet zsenge palántája gyorsan megerősödött. P. Werenfried átlépte Flandria határát és a lebombázott Németország felé haladt; heteken és hónapokon keresztül látta a Frankfurt és Koblenz közelében rögtönzött táborok lakóinak kimondhatatlan testi és lelki nyomorát. Hogy mit jelent táborlakónak lenni? Ezt csak az tudja igazán, aki megjárta az életnek ezt a kemény iskoláját. Elhagyva a nyomor leírását, talán így foglalhatnánk össze: a táborlakók majdnem teljesen lerongyolódtak testben, lélekben egyaránt. Csak az távozott a táborból boldogan, aki lélekben nem tört össze.

A fiatal premontreinek nem volt nehézt mindezt megfigyelnie a táborok életében. Gyakorlati ember lévén, a jelentéktelennek tűnő dolgok sem kerültek el figyelmét. Hazaérkezve, órákon keresztül tudott beszélni élményeiről. A közönséget gyakran maga kereste meg: gyarak előtt az ebédszünetben, jámbor hívek kávédelutánján vagy a luxuskocsikat vezető gazdag belga gyárosok körében.

A segítséget, a határon át, iskolás gyermekek közreműködésével juttatta el a Keletről menekült «hátizsákos papok» — hátizsákban hordták minden vagyonukat — támogatására. Ezek, kivétel nélkül, nincstelenek voltak, támogatásra szorultak. A flandriai iskolák összefogtak és «örökbe fogadtak» egy-egy menekült papot. Az iskolás gyermekek összeadták zsebpénzüket: a havonként begyűjtött pénzből csomagot küldtek a lágerban élő papoknak. A kezdeményezés voltaképp ekkor vált nemzetközi szervezetté és a nevét is innen kapta: Ostprieesterhilfe — a keleti papok megsegítése.

(Folytatjuk)

P. Szőke János

MAGYAR ISKOLATÁBOR HOLLANDIÁBAN

Ebben az esztendőben is megrendezésre kerül a hollandiai magyar iskola-tábor, július 7-17 között Arnhem mellett Ellecom nevű faluban. A részvételi díj: 120.— Gulden. Jelentkezni lehet:

Magyar Szövetség, Wageningen,

Diedemweg 165. címen. — Arra is van lehetőség, hogy más országból jöjjenek magyar szülők gyermekei az iskolatáborba (6-16 év közöttiek). Ez esetben a részvételi díj: 200.— DM, vagy ennek megfelelő valuta.

A táborban magyar irodalom, földrajz, történelem, magyar népitánc és nóták tanítása folyik. Kirándulás, fürdés és egyéb játéklehetőségek.

Mindszenty sirjánál Máriacellben

(Folytatás az első oldalról)

A másik ok, amiért jöttünk, hogy Nagy Halottunk, Mindszenty József bíboros primás síremlékét megáldjuk: hódoljunk emlékének, buzduljunk fel példája követésére, mert ezáltal egyszerre erősödünk meg hitünkben és hazaszeretetünkben.

Szolgáljon vigasztalásunkra, hogy a számkivetésben elhunyt Mindszenty

primás ebben a keresztény magyar történelmi levegőt lehelő környezetben nyugodhatik, amíg a Történelem Ura lehetővé teszi, hogy ideiglenes pihenő helyéről — végső akarata szerint — a szabad Magyarország vissza vihesse az esztergomi bazilika sírboltjába.

Az ünnepek hangulatát és tartalmát leginkább a szentbeszéd fejezték ki. Helyszűke miatt is ezeknek az ismertetésére kell szorítkoznunk.

Közi-Horváth József emlékbeszéde

Kedves Magyar Testvéreim!

Éppen úgy mint a magyar hívek millióinak, az esztergomi érsekeknek, Magyarország primásainak is kedvelt búcsújáráshelye volt a stájer hegyek mélyén Nagy Lajos királyunk bőkezűségéből épült máriacelli kegytemplom . . .

Az Esztergomból Máriacellbe vezető zarándokút egyik előd számára sem volt rövid és kényelmes . . . De egyiküké sem volt olyan hosszú és nehéz, mint Mindszenty Józsefé, aki zarándokútját a magyar Sionból Öregcellig nagy kerülőkkel és súlyos keresztel a vállán tette meg . . .

A vértanúprimás búcsú- és kálvária-

járása 1945 október 7-én kezdődött meg, amikor a vliágháború viharaitól megrongált esztergomi bazilikában nemcsak saját egyházmegyéje és a magyar katolikus egyház, hanem az egész ország és az egész nemzet gondját-baját is a vállára vette . . .

Folytatódott az Andrássy út 60 poklával, a népbírósi cirkusz megaláztatásával, a különböző rendű-rangú fegyházak és börtönök gyötrelmeivel, testi-lelki szenvedéseivel, majd négy napos szabadság után az amerikai követség félfogságának kilátástalan éveivel, azután a rákényszerített emigrációval és érseki tisztségétől való megfosztásával.

MIÉRT EZ A NEHÉZ KERESZTÚT ?

Azért, mert székfoglaló beszédében a primási programját így fogalmazta meg: «Akarok jó pásztor lenni, aki — ha kell — életét adja juhaiért, egyházáért, hazájáért . . . »

— Azért, mert ehhez a programhoz végig hű maradt és az ellene folyó kommunista embervadászat tetőpontján sem szűnt meg hangoztatni: «Állok Istenért, Egyházért, Hazáért, mert ezt a kötelességet rója rám a nagyvilágon legárvább népem történelmi szolgálata!»

Pedig előre látta mindazt a borzalmat, ami ennek a programnak következetes keresztülvitele eredményeként rá fog szakadni.

Amikor a szemtanúk jelentették neki, hogy előbb elfogott titkárát az ÁVO emberronccsa tette, m e g d ö b b e n t e n mondta magának: «A titkár a hajszában csak mellékszemély . . . A fővádolt én vagyok . . . És ha 20-30 nap gyötrelme nem volna elég, úgy szabadon, kényük-kedvük szerint gyötörhetik még tovább is fáradt, éjjeleken át agyonváltott testemet . . . » Az eljövendő borzalmas időknek a víziója egész éjjel nem hagyta aludni . . . Reggel azonban kimondta a kemény szót: «Nincs megállás, nem szabad megtorpanni, menni kell tovább!!»

És ettől az elhatározásától se barátai tanácsa, se hön szeretett édesanyja kérése nem tudta eltéríteni. Klasszikusan rövid és örök időkire iránytmutató megokolása így hangzott: «Nemzetem szen-

vedése mellett a magam sorsa nem fontos!»

Hosszú és nehéz búcsújárása utolsó éveinek mi, szabad földön élő magyarok, majdnem valamennyien a tanúi voltunk . . . Nem mi látogattuk meg őt, ő jött el hozzánk nyolc évtizeddel a vállán Nyugateurópa országaiba, Kanáda, az USA-ba, Venezuelába, Kolumbiába, Délafrikába és Új Zélandba, hogy vallási és politikai hovatartozandóságra, foglalkozásra és korra való tekintet nélkül megismerjen, összefogjon, kereszténységünkben és magyarságunkban megerősítsen bennünket . . .

AZ ELFELEJTETT PRÍMÁST TOMEGEK FOGADTÁK

Éveken át azt hirdette a kommunista és a társutas propaganda, hogy Mindszentyt már rég elfelejtette a világ . . .

Nemcsak a magyarok fogadták mindenütt lelkes szeretettel, hanem a befogadó országok népei is. Ahol megjelent, misézett és prédikált, mindenütt zsúfolt templomok várták — még hétköznapiokon is! Tisztviselők és munkások otthagyták az irodáikat és műhelyeiket, hogy láthassák és hallhassák az Isten emberét, aki kertelés nélkül ki merte mondani, hogy a keresztény kultúrát és civilizációt, a demokráciát és a nyugati életformát — ha az még egyáltalán megmenthető — nem az elgyávult politikusok, nem az ügyeskedő diplomaták, nem a magas méltóságok-

ba ültetett békepapok, nem a kövérre hizott és csak a ma élvezetére gondoló nyárspolgárok, hanem a szentek és hősök, hitvallók és a vértanúság áldozatától sem visszariadó papok és világiak, öregek és fiatalok, férfiak és nők fogják tudni megmenteni.

Honnan vette Mindszenty József, ez a testileg-lelkileg megviselt, agyonrágalmazott, ellenségei és barátai által egyaránt megalázott ember az erőt a mindhaláláig kitartó hűséghez? Aki erre a kérdésre választ keres, az olvassa el «Emlékiratai»-nak «Ami a fogságban vigasztal» című fejezetét. Én csak néhány mondatot idézek belőle:

«Amióta megengedték — írja — a szentmise napirendem középpontjává lett . . . Eltart két és fél, — olykor három és fél óráig.» Néhány sorral lejjebb pedig ez áll: «Aggódva őriztem az Oltárszentséget. Tudtam, hogy a séta alatt turkálnak a cellámban. Ezért a sétára is magammal vittem. Éjszaka is mellettem volt a sötétben. Meg-megérintettem a terítőt . . . »

Íme a titok kulcsa!

A harcok Mindszenty, a fegyenc Mindszenty, a száműzött Mindszenty, a világmissziót végző aggastyán Mindszenty a Krisztussal való állandó kegyelmi kapcsolatból kapta az erőt, a türelmet, a megújulást és a reménységet a poklok hatalma fölött a végső győzelemhez. Aki ismerte, annak fölösleges magyarázni, a rosszindulatú ellenséges és a sunyi társutas propagandával szemben azonban nem lehet eléggé sokszor és nyomtatékosan hangoztatni, hogy a vértanú-primás a győzelem alatt nem a múltnak valamilyen formában való visszahozását, hanem a keresztény erkölcsi alapokra felépülő, osztály nélküli társadalmat, a szociális igazságosságot és az emberi jogokat garantáló jogállamot és a szabad európai népek családjába visszatérő független Magyarországot értette.

A zelli Máriához zarándokló magyar primások közül egy, S z e l e p c s é n y i György, örök pihenőhelyeül is ezt a kegytemplomot választotta. Síremléke a Szent László-kápolna oltárával szembeni falat díszíti. Ugyanide, az oltár és a síremlék közti térség padozatának közepébe mélyített egyszerű sírba helyezték el egy évvel ezelőtt Mindszenty bíboros koporsóját. De csak ideiglenesen! A Megboldogultnak ugyanis az volt a végső kívánsága, hogy hazája és népe felszabadulása után vigyék haza földi maradványait Esztergomba a bazilika kriptájába. Mikor következik el az a boldog nap, nem tudjuk. De erős reménységgel bizakodunk, hogy ahogyan Szent István ereklyéi Raguzából, Rákóczi hamvai Konstantinápolyból, Kossuth földi maradványai Turinból hazatértek, Mindszenty koporsója is megteszi egyszer majd az utat visszafelé a stájer hegyek mélyéről a Duna partjára, Máriazellből Esztergomba . . .

Ispánky Béla szentbeszéde

Mgr. Dr. Ispánky Béla angliai magyar főlelkész szentbeszédét a Boldogságos Szent Szűz hálaénekével (Magnificat) vezette be, majd így folytatta:

A Boldogságos Szűz Istent-dicsérő gondolataival jöttünk ide, Mariazell ősi kegyhelyére. Úgy érezzük: nem először vagyunk itt. Itt voltunk már 600 évvel ezelőtt is, Nagy Lajos király magyarjával. Akkor még három tenger mosta a dicső Magyar Birodalom határait. Gazdag őseink nagylelkű ajándékokkal köszönték meg a Boldogasszony pártfogását. Azt, hogy a Murád szultán fölött aratott diadallal a hódító keleti barbárság veszedelme egy időre eltávozott Szt. István országától.

De jártunk itt mi máskor is. Mikor otthonaink fátkyaként égtek, büszke váraink, virágzó városaink romokban heverték. Vitézeink színe-java holtan maradt a Mohácsi csatatéren. Itjúságunkat láncra verve hajtották Kelet rabszolgapiacai felé. Mikor bujdosók lettünk, a nagyvilág rongyos vándorai. Akkor könnyeinket, töviskoronánkat tettük le a celli Mária lábai elé. Kértük őt: Szép Nagyasszony, hullass könnyeket! Könynyeiddel mentsd meg nemzeted!

Itt, a festői hegyeken és völgyekben béke honolt. A jószívű osztrák nép megértéssel nézett a hontalan, fáradt vándorokra. Tudta: ennek a vérző, szenvedő, de hitében töretlenül hűséges nemzetnek köszönheti, hogy a bécsi Vár falait és kapuit oly ritkán döngeti veszedelem Kelet felől. Mert, ha mi véreztünk, értük is véreztünk.

A továbbiakban köszönetet mondott az osztrák népnek azért a segítségért, amit az 56-os és a többi magyar menekültnek nagylelkűen juttatott.

Most különös alkalom hozott itt össze bennünket. Egy éve helyeztük el a celli Szűz árnyékába nagy primásunknak, Mindszenty Józsefnek kihült tetemét. Itt lesz mindaddig, míg kívánsága szerint a boldog és szabad hazába visszatérve Esztergom városában várhatja annak a jutalmazó Krisztusnak eljövételét, akit életében mindennél jobban szeretett és szolgált. Szent Ágoston gondolata jut eszembe: A szép sírkő, melyet felavatunk, a virág, melyet szerető kézzel sírjára teszünk, a gyertya, melyet emlékére meggyújtunk: mind csak a mi vigasztalásunkra szolgál. Ragaszkodásunk, hűségünk, hálánk és szeretetünk jelei. A nagy halottnak ezek már mitsem jelentenek. Számára csak imádságunk értékes, mellyel lelkét az Úr trónja elé kísérjük. Uram — fogjuk mondani — Te mindent tudsz. Azt is tudod, mennyire szeretett ő Téged. Jó harcot harcolt, a pályát megtutotta, a hűséget megőrizte. Add meg neki az örök élet koronáját, melyet a hűségeseknek ígértél. Add, hogy mi, hátrama-

radottak, ne legyünk méltatlanok hozzá. És ha száz angyal szállna is le a mennyből, mást tanítva, mint azt a maradéktalan evangéliumot, amit ő tanított, meg ne inogjunk soha. Ő világosságnak mondotta a világosságot, árnyéknak az árnyéket, sötétségnek a sötétséget. Szerette az igazságot, gyűlölte a kétszínűséget és gonoszságot, ezért viselt bilincseket, hosszú rabságot, ezért halt meg számkivetésben. És ha még halotti árnyától is reszketnek a félemberek, a mindig okosok, a kézdörzsölő kufárok, hát engedd meg: legyen neve örök emlékeztető, hogy megméretett, híjával találtatott és pusztulásra van ítélve az a világ, mely gyáván megfutamodik a kereszttől. Az a világ, amely — a Jelenések Könyvének efezusi egyházához hasonlóan — az első forró és részegült szerelmét hozzád, Istenünk elvesztette. Langyos lett, mint a laodiceai egyház, sem forró, hűséges barát, hanem színtelen, szürke, se ilyen, se olyan, melyet Isten undorral vet ki szájából.

Testvérek! Olykor egy szörnyű vízió kísért útjaimon. Kopaszranyírt, sovány, sápadt rabot látok kinézni a börtön rácsos ablakán. Szürke a darócruha rajta, szürke a börtönfal előtte, de szürke, ólmos felhők takarják előle a tenyérszí-

eget is. És a magánzárkában szürkén peregnek a napok, hetek, hónapok, évek. A rab szeretné megrázni a vasrácsot, a börtönépületet, az egész világot. Hát már mindenki elfelejt bennünket idebenn? Imádkozik-e értem valaki még, édesanyámon kívül? Él-e még az Egyház, melynek forró szeretete és imádsága felszakította Péter apostol börtönének ajtaját, széttörte bilincseit? Érdemes-e szenvedni azokért, akik nem kívánják többé a megváltást? Kétségek, kínok, könnyek marják a rab lelkét. Mindszenty bíboros volt-e ez a rab, én voltam-e, te voltál-e, vagy másvalaki, nem tudom. Talán mindannyian így éreztünk egyszer a börtönök poklában. És a Vigasztaló Lélek eljött hozzánk. A hűséges kevesek imáinak szárnyán. Mi felkiáltottunk: Uram, már látok! Uram, hiszek a Te győzelmedben! Az igazság és szeretet végső diadalában. Mikor felvirrad a szabadság hajnala, lehullanak a bilincsek, kinyílnak a börtönök, a hatalmaskodók leesnek trónjaikról és Isten magához emeli az alázatos-szívűeket. Ez volt Mindszenty József nagy víziója. Ez mindnyájunk reménye. Isten oltárától, a Szűz kegyhelyéről, a Bíboros sírjától vigyék el magatokkal e szent hitet és látomást. És Krisztus békéje legyen mindig veletek. Amen.

Az emlékünnepe részletes ismertetésére következő számunkban visszatérünk.

A Máriacelli
Bazilika
Szent László
kápolnája
Szelepcsényi primás és
Mindszenty bíboros
síremlékével.
Mindszenty sírkövét
lent középen,
emléktábláját szemben
a kápolna falán
láthatjuk.

Deficit

Tud-e a mai ember még örülni?

Ez a kérdés foglalkoztatta az elmúlt hetekben a tübingeni Wickert közvéleménykutató intézet agytrösztjét s máris kirajzottak munkatársai, hogy megkérdezzék a népet, fiatalot és öreget, képzett és kevésbé képzett, férfit és nőt egyaránt: tud-e örülni és mennyi örömben van része?

A kérdés nem is annyira abszurd, mint amilyennek látszik első pillanatra. Az ember arra van teremtve, hogy boldog legyen. S ha a földön nincs is tökéletes boldogság, az öröm az élet sója, nélküle izetlen, komor és satnya maradna.

A kérdés azért is érdekes számunkra, mert Németországban tették fel, abban a Németországban, ahol a veszített háborút, éhséget és nyomorúságot egy szinte csodálatos gazdasági fellendülés, hatalmas erőbedobással végrehajtott újjáépítés és világviszonylatban is az elsők között helyet foglaló magas élet-színvonal követett nyomon.

De a kérdés érdekes még más szempontból is: egy olyan nép fiait szólították fel válaszára, amelynek költője (Friedrich Schiller) himnuszt írt az örömhöz és egy másik nagy fia (L. v. Beethoven) ezt a himnuszt drámai erővel megzenésítette. S ha mindehhez hozzávesszük még az egész világon ismert és híres rajnavideki életörömet (karnevál), meg az ugyancsak híres bajor «gaudi»-t, azt gondolnók, hogy a világ legvidámabb, legjobban örülni tudó népével állunk szemben. A valóság azonban egészen más!

A Wickert-intézet emberei 365 helységben 2.067 személyt kérdeztek meg. A megkérdezettek fele azt vallotta, hogy aznap még nem volt oka, hogy örülni tudjon; 21 százalékának az előző napon volt örömben része; 9 százalék egy egész éven át nem tudott semminek sem örülni; ugyanennyi volt azok száma is, akik még soha sem tudtak örülni semminek.

Kinek és miért írta Beethoven himnuszt az örömhöz? Hol van a híres rajnavideki életöröm és a bajorok mulatós vidámsága? Mindez csak a lakosság felére vonatkoznék? És a másik fele? Mi van ezzel a másik ötven százalékkal?

1966-ban egy hasonló közvélemény-kutatás alkalmával még a németek 66 százaléka vallotta, hogy aznap már volt örömben része. Ez az összehasonlítás most már elég ok arra, hogy pszichológusok, szociológusok, lelkipásztorok, stb. törjék a fejüket azon, hogy mi is történt valójában azóta? Odáig jutottunk az elmúlt tíz esztendő alatt, hogy a lakosság legnagyobb része mogorva képpel, besavanyodva járja élete útját? Túlságosan magasra csavarták volna

igényeiket az étellel szemben? Vagy egyre erősebb ingerekre van szükség, hogy valami örömet válthasson ki az emberekben? Miért nem tud az ember ma már örülni pl. a természet ébredésének, a zöldelő fűnek, a nyíló virágnak, a madárdalnak? Miért nem tud örülni az ember egy-egy mosolygó arcnak, előzékeny kedves szónak? Csak egy hatszámjegyű lottó-nyereség lehet öröm forrása?

✱

Ezek bizony elgondolkoztató kérdések. Mire e sorok elhagyják a nyomdát, újra megindul a nyári népvándorlás: milliók utaznak Északról Délnek és Délről Északra, nem törődve a káosszal az autóutakon, a sok szerencsétlenséggel és balesettel; az embereket hajtja valami nyugtalanság, nem a pihenés, hanem új élmények, új kalandok, új örömök vágya. A nagy nyári népvándorlás mögött részben kétségtelenül a divat húzódik meg, megmutatni, hogy az ember megengedhet magának valamit, de egyúttal annak bizonyossága is, hogy az ember nem találja meg a pihenést, a felüdülést, örömet és nyugalomát otthonában a saját családján belül.

A jólét következtében az ember meggazdagodott, igényei, vágyai az évig nőttek s közben észre se vette, hogy lelkében egy nagy-nagy tátongó üresség keletkezett: egy deficit, a szívet melegítő öröm hiánya, maga a képesség, hogy örülni tudjon valaminek.

A mi költőink nem írtak himnuszt az örömhöz, sőt mintha inkább intenének és komoly életbölcsekre tanítanának, a mai emberre is érvényes igazsággal:

Mi az, mi embert boldoggá tehetne?
Kincs? hír? gyönyör? Legyen bár mint
özön,

A telhetetlen elmerülhet benne,
S nem fogja tudni, hogy van szívöröm.
Kinek virág kell, nem hord rózsaberket;
A látni-vágyó napba nem tekint;
Kéjt vesz, ki sok kéjt szórakozva

kerget:
Csak a szerénynek nem hoz vágya kint.

(Vörösmarty)

Ezek a szavak is igazolják, amit előjáróban mondtunk: az öröm az élet fűszere. De a fűszer nem étel, csak arra való, hogy ízesítsen, és nem hogy tápláljon. Így van az örömmel is: arra való, hogy az életet szebbé, elviselhetőbbé tegye, s nem arra, hogy életcélá legyen. A mai ember az örömmel kapcsolatban deficitről beszél. De ez nem is lehet másképp: életét kitepte az igazi öröm termőtalajából, Istentől. Az így keletkezett űrt a mulandó világ véges javai soha és senkiben sem képesek betölteni.

MEGYESI ANDRÁS

Az élet könyvéből

A KERESZTSÉG SZENTSÉGÉBEN RÉSZESULTEK

Németországban:

Neugebauer Victor Alexander,
N. Victor és Örkényi Judith fia,
1976 ápr. 22-én, Mannheimben
Prana Robert Viktor, Prana István és
Kovács Alice fia, 1976 május 16-án,
Münchenben

AZ ÖRÖK HAZÁBA TÁVOZTAK

Ausztriában:

András (Jendrascsák) József volt buda-
pesti ipariskolai igazgató, iskolatest-
vér, 80 éves, 1976 máj. 10-én, Laubegg-
ben (Graz mellett)

Franciaországban:

Laffers Pál, Mons-en-Baroeul-ben
Bondor István, Roubaix-ban

Németországban:

Hieronymi Mária szül. Rácz, 86 éves,
1976 ápr. 30-án, Wernberg-Köblitz-ben
Dr. Rappolthy Jenő, 54 éves, 1976 feb-
ruár, 21-én, Kölnben
Benediktné szül. Hajdu Anna, 59 éves,
1976 máj. 10-én, Ratingenben
Szalay Ádám, 82 éves, 1976 máj. 5-én,
Hannover-Garbsenban
Szován Jenő, 63 éves, 1976 ápr. 24-én,
Braunschweigben
Dr. Erdélyi István, 52 éves, 1976 máj. 8.
Hannover-Letterben. Göttingenben lett
eltemetve; igen szép, csaknem grandió-
zus temetése volt. A piarista rendhez
tartozott, paposkodásáról Hannover-
ben csak zárt körben tudtak.
Händler Éva-Mária, 16 éves,
1976 máj. 6-án, Pforzheimben

Svájcban:

Mme Consuelo Horthy de Nagybánya
szül. Károlyi, 1976 ápr. 21. Genfben

P. DÖMÖTÖR EDE

1919 — 1976

A caracasi katolikus magyarok Mind-
szent József Egyházközség Tanácsa
szomorú szívvel közli, hogy szeretett és
nagyon nagyrabecsült lelkipásztora, Pá-
ter Dömötör Ede, ferencrendi barát,
1976 ápr. hó 12-én, váratlanul nemes
lelkét visszaadta Teremtőjének. Dömö-
tör Páterben a magyarság egyik leghű-
ségesebb fiát veszítette el, aki minden
magyar ügynek lelkes támogatója volt,
aki nemcsak szóval hirdette, hanem
tettekkel élte, valósította meg az igazi
kereszténységet és drága magyar ha-
zánkhoz való ragaszkodását.

Megszámlálhatatlan azoknak a ma-
gyaroknak a száma, akiket az összeom-
lott Európából kimentett és életében
utolsó fillérjeivel támogatott. Temetését
eddig soha nem látott nagy tömeg jelen-
létében 3 püspök végezte, 12 pap kísé-
retében. A hadsereget egy tábornok ve-

zetésével nagy katonai küldöttség képviselte. A kormány részvétét a külügyminiszter táviratilag fejezte ki. Az előző köztársasági elnök szintén táviratban fejezte ki részvétét.

Idézzük a búcsúbeszéd egy mondasát: «Sokat szeretett, mindenki szerette, kell-e ennél szebb emberi élet? Boldog ember volt.»

P. SOLYMÁR JÁNOS S.J.

1923 — 1976

Ez év január 29-én — hat héttel halála előtt — együtt látogattunk el Courtlandba, a Kanadában magyar jezsuiták által vezetett egyik kedves plébániára. Aznap együtt mondtuk a szentmisét s utána a templom körül sétálgattunk, míg egyszerre P. Solymár azt mondja nekem: «Gyere, nézzük meg a temetőt». Csodálat és megdöbbenés vett rajtam erőt ezekre a szavakra. P. Solymár hosszú éveken át dolgozott a courtlanti plébánián: igen sok sírban barátai, volt munkatársai nyugodtak. Egyik sírra külön rámutatott: «X. Y. bácsival együtt ültették a temető fáit: nézd, mily szépen megnőttek közben.» Majd: «Nézzük meg a papok sírját.» Előre lehetett tudni, hogy ez volt igazi szándéka a látogatással. Csendben imádkoztunk P. Jaschkó Pál, az ugyancsak fiatalon elhunyt atya sírjánál, és a nagy feszület előtt, ahol több szabad hely van, a következő páter számára is egy... Alig volt szavunk e látogatás után, míg lassan mentünk vissza a plébániára. A szó döbbenetes, de önkéntelenül így fogalmazódott meg bennem: Háztűznézőben voltam P. Solymárral. Ezt ő legalább úgy tudta, mint én. Nagy csodálat fogott el a fiatalon halálra ítélt páter, kedves munkatárs és jóbarát iránt.

1975 szeptember 14-én búcsúztattuk nagy megilletődéssel Stockholmban, miután előljárói 9 éves itteni működése után ismét Kanadába helyezték át. Azóta négy és fél hónap telt el, testileg teljesen legyengült, lelkiileg hatalmasá érett.

Hódmezővásárhely fia — erre mindig büszke volt — szegedi, majd kalocsai diákoskodás, majd az első Budapesten végzett rendi tanulmányok után elindul nagyvilági útjára. Internátusi prefektus Németországban, teológiát végez Hollandiában. Tanulmányai alatt magyar iskolát vezet a belgiumi Eisden magyar gyermekei számára. Első papi tevékenységét is Eisdenben végzi. Ez a munka egész életét végigkísérő emléket hagyott lelkében: tanúja voltam, amikor annyi év után a tavalyi Szentév alkalmával a lateráni bazilikában találkozott első híveivel.

A teológia befejezése után átmegy a nagy vízen. Kanadába helyezik: káplán, majd plébános több helyen. 1966-ban átveszi a stockholmi magyar lelkészséget. Kilenc évig dolgozott ebben a

minőségben. Amikor tavaly elindult kanadai állomására, úgy éreztük, hogy mind a skandináviai, mindpedig az egész európai magyar katolikus pasztoráció igen sokat veszített, de nem hittük akkor még, hogy a veszteség új kanadai állomásának is szól, mégpedig ily gyorsan és ily módon...

Vidám, optimista beállítottságú volt, igen érzékeny művész-lelekkel. Az életben elkerülhetetlen méltánytalan és szeretetlen bánásmód igen mélyen érintette. Ezt azonban mindig el tudta takarni. Szerette a békét és annak megtartásán fáradozott állandóan, ahol arra szükség volt. A maga sebeit finom lélekkel tudta eltakarni: tudott megbocsátani, elfeledni és mindig újra kezdeni.

Mester volt önmaga elfelejtésében: igénytelen a végtelenségig. Munkájának és híveinek élt s osztotta meg velük minden percét és minden tehetségét. Ami éppen tehetségét illeti, áldottan gazdag lélek volt: szép prédikációi, faragványai, festményei, nótavezetőkészsége tanuskodtak erről. Külön karizmája volt az ifjúsághoz. Vezérelve volt, hogy elsősorban a külföldön felnövő ifjúsággal kell foglalkozni s adni annak lelkes magyarságot és őszinte mély hitet.

Amikor kegyetlen betegségének híre elterjedt hívei és barátai között, azok imahadjáratot indítottak el Kanadában és ideát egyaránt, hogy az Istentől őt maguknak visszakönyörödjék. Emberileg szólva nem volt már remény. Hívei kérésére vállalkozott egy lourdesi útra. Őszintén megmondta, hogy szeretett volna még élni és dolgozni az Isten országáért, oly korban, amikor a papok száma állandóan csökken. Reménye nagy volt, egész az utolsó napokig. Az Úr akarata más volt.

Nem adatott meg neki, hogy tovább köztünk maradjon és dolgozzék, de az igen, hogy élete utolsó hónapjaiban a nagy szenvedésekben adott életpéldájával oly apostolkodást végezzen, amely által a kiváltságos nagyok közé számíthat.

Pédájával, imáival tovább is velünk van: elhagyott hazájával, a nagyvilágban szétszórt magyarsággal és annak szebb jövőre hivatott fiatalságával. Az Úr legyen az ő nagy jutalma.

P. HORVÁTH KÁLMÁN S. J.

Magyar gyermekek első szentáldozása
a Genf-i St. Boniface-kápolnában f. é. jún. 6-án, pünkösdvasárnap: Baumann Attila, Hegedüs Florence, Király Valérie és ifj. Skultéty Imre először fogadják szívükbe az Úr Jézust az Oltáriszentségben. Ünnepe ez az elsőáldozó gyermekeknek és hozzátartozóiknak, de ünnepnap az egész Genf-i Szent László Missziós Egyházközségnek is.

DR. IKVAY LÁSZLÓ

1911 — 1976

Lapzárta után érkezett hozzánk a szomorú hír, hogy Dr. Ikvay László érseki tanácsos, 1973 óta Weinfelden-i káplán, életének 65. évében váratlanul elhunyt. Hittanórái után szokásos délutáni sétáját végezte s közben érte a szívszélhűtés.

Temetésén Weinfeldenben máj. 24-én sokan vettek részt svájci hívei és mellettük magyar barátai Európa majdnem minden országából képviseltették magukat. Az elhunytban a 90 éves Mgr. Dr. Pfeiffer Miklós unokaöccsét gyászolja, akivel együtt résztvehettek a gyászistentiszteleten Budapestről Ikvay húga és egyik unokaöccse is.

A gyászszertartást magyar papok közreműködésével Fridolin Müller városplébános végezte. Beszédében méltatta Dr. Ikvay példás papi életét, kisugárzó és vonzó egyéniségét, valamint eredményes tevékenységét. Kiemelte, hogy az elhunyt szívét leginkább megviselte a bolsevisták börtönében töltött hét kemény év. Beszélt arról, hogy Ikvay országos titkára és Budapesten érseki biztos volt a Munkásifjú Mozgalomnak (KIOE); számos tanoncotthont létesített s a szervezet a háború utáni években is virágzott vezetése alatt.

Mikor szabad földre került, a svájci magyarok közt lekipasztorkodott, majd titkárként működött Bécsben az ott száműzetésben élő Mindszenty bíboros mellett. De mivel lényé mindig a lelkipasztorkodás felé vonzotta, azért vállalt három évvel ezelőtt — hat évtizeddel a vállán — kápláni állást Weinfeldenben. Itt érte a hirtelen halál 1976 május 19-én. Életét, tevékenységét és egyéniségét bővebben legközelebbi számunkban ismertetjük. R.I.P.

A Lausanne-i katolikus és nemkatolikus

hívek máj. 1-én, a szombatesti szentmise után közös szerény agapé-ra, baráti találkozóra jöttek össze a Notre-Dame kultúrtermében, ahol a jó hangulatban elfogyasztott közös vacsora után még jobb hangulatban vettek részt a nagyon jól sikerült «Végre» c. filmvetítésen.

FELVÉTELRE

jelentkezhetnek az Iskolatestvérek osztrák-magyar rendtartományába olyan ifjak, akik hivatást éreznek Isten szolgálatára az ifjúság nevelése által. A szerzet feladata nem a lekipasztorkodás, hanem kizárólag a tanítás-nevelés. Latin tudás nem szükséges. Középiskolai végzettség kívánatos. Németül tudni kell. Kérvényt akár magyarul, akár németül alábbi címre kell küldeni:

Direktion der Schulbrüder,
Schopenhauerstr. 44. 1180 - Wien.
Kívánatra tájékoztatót küldünk.

Miről tanúskodnak az őskeresztény feliratok?

A vaskos kötetben összegyűjtött őskeresztény feliratok a római Via Latina, Via Labicana és Via Prenestina utak mentén elterülő katakombákból valók. A Via Latina-i katakombákat Enrico Josi neves régész 15 éven át tanulmányozta és az általa feldolgozott anyagot is igénybe vette Ferrua atya, aki hosszú ideig munkatársa volt a nemrég elhunyt tudósak. A nagy kiterjedésű Marcellino e Pietro katakombák feliratainak gazdag anyagát azonban Ferrua atya egyedül dolgozta fel. A feliratok tekintélyes része kis betűvel készült, a katakombákban eltemetett vértanúk sírját meglátogató zarándokok vésték a falra. Sokszor nagyítóval, mikroszkoppal lehetett csak kibetűzni a szöveget. De megérte a fáradságot, mert a sok ezer feliratból kitűnik, hogy a zarándokok minden társadalmi réteget képviseltek. Műveltségük különböző. Írásuk sokszor egyszerű, kuszált, de keresztény ismereteik meglepően pontosak. A *Civiltà Cattolica* április 3-iki számában Francesco Paolo Rizzo jezsuita hosszabb cikket írt ezekről a meglepő feliratokról. Emlékeztünkbe idézi néhány vallástörténész — köztük: Usener, Deubner és mások állításait. Ezek azt írják, hogy a szentek tisztelete az egyházban pogány eredetű. A pogányoknál divat volt a hősök megünneplése, méltatása. Ezt vették át a keresztények, amikor a vértanúknak a saját hőseiket ünnepelték. Ha ez így lenne, akkor a vértanúk sírja körül talált sok ezer keresztény felirat a vértanú hősi tettét magasztalna. De nem ezt hirdetik a feliratok. Egyetlen egy sem beszél a vértanú hősi helytállásáról, hősi tetteről. Minden felirat valamilyen formában a vértanú közbenjárását kéri Istennél.

A feliratok arról is tanúskodnak, hogy azok, akik sokszor kuszált módon falra vetették a betűket, tudták, hogy mi az örök élet. Azt írják: Leo örökre éljen Istenben — *Leo vivat in Deo semper* — hirdeti a 15979-ik felirat. A keresztényeknek az első századokban egyáltalán nem volt olyan primitív fogalmuk Istenről és a mennyországról, mint egyesek ma gondolják. Hányszor olvasuk néhány mai hittudós vagy szentírás magyarázó cikkeiben, könyveiben, hogy a biblia embere a világot három emeletesnek képzelte el. A föld mint nagykorong lebeg a vizen — és alatta van az alvilág — a föld fölött az égbolt a csillagokkal és fölötté Isten világa. Isten a trónon. Ismeretes, hogy Moszkva a világúrból visszatérő Gagarin űrhajóssal azt mondatta a sajtó képviselői előtt, hogy kint járt a világúrból, de Istennel nem találkozott — tehát nincs Isten. Ha viszont leszállunk az első századok katakombáiba, elolvassuk a sokezer keresztény feliratot, egyet sem találunk, amely Istent a világ harmadik emelete fölötti teremben vagy a világúrból vél-

né megtalálni. E feliratok világosan hirdetik, Isten a teremtett világtól független — a mennyország nem a teremtett világ valamely emeletén keresendő, hanem Istenben, a Szentháromság belső életében.

Ezek a feliratok arról is tanúskodnak — írja a *Civiltà Cattolica* cikke — hogy az első századok keresztény nemzedékeinek világos fogalmuk volt a megkeresztelt ember és Isten viszonyáról. A keresztény szentsége élő kapcsolatot hoz létre az ember és Isten között. A keresztény életét csak Istennel való kapcsolatában tudja elképzelni. Ezért írják a falra a nevüket és hozzáteszik: *famulus Dei, servus Dei, servus Domini* — vagyis Isten szolgája, illetve Krisztus szolgája.

Sok felirat arra kéri Istent, hogy bocsássa meg az író bűneit. Ez azt mutatja, hogy az akkori keresztények tisztában voltak az ember bűnös, esendő voltával, de azt is tudták, hogy bűneinket csak Isten irgalma törölheti el. Uram, irgalmazz; Uram, irgalmazz Antal szolgádnak — hirdeti a 15969-ik felirat. Uram, szabadítsd meg Viktort; Uram, könyörülj Delfinus szolgádon — emlékezzél meg szolgádról — Uram, jöjj és segíts... és így tovább.

A keresztény hit világos ismeretét, de egyben életet formáló erejét is hirdetik az őskeresztény feliratok. Feltűnő, hogy az akkori pogány világban, mely házassági és szexuális kilengéseiben nagyon közel állt a mai korhoz, a keresztények vállalták az evangéliumi életet és halottaik sírjára is felírták erényeiket. A 16012-ik felirat a halott nevéhez hozzá is teszi: mindenki ismerte szemérmes tisztaságát, erkölcsi integritását. A másik sírfelirat az ott eltemetett lelki ártatlanságát, a következő az illető kedvességét, a másik az elhunyt csodálatra méltó életszentségét, igazságérzetét, jószágát és az erényekben kimagasló példáját emeli ki.

Sok férj vésette felesége sírjára, hogy a házasságban hűséges, tiszta erkölcsű volt. Másik sírfelirat azt hirdeti, hogy az ott eltemetett feleség az erkölcsi tisztaságnak párját ritkító megtestesítője volt. Ezek a sírfeliratok a tanúi — írja a *Civiltà Cattolica* — hogy mit jelentett az evangélium az első századok keresztényeinek életében és milyen figyelemre méltó módon támasztják alá ezek a katakombai feliratok XI. Pius pápa, illetve a II. Vatikáni Zsinat tanítását a házassági erkölcsök tisztaságáról. Másrészt arról is tanúskodnak a feliratok, hogyan kell tanítani a hittant, hogy a keresztények tisztában legyenek a megváltás, Isten országa illetve az örök élet alapfogalmaival, és éljék is az evangéliumot a mindennapi életben.

FÁBIÁN KÁROLY

FELVÉTEL AZ INNSBRUCKI MAGYAR INTÉZETBE az 1976 - 77 tanévre

Az idén is közzétesszük rövid tájékoztatónkat az itteni lehetőségekről. Állandóan *telit ház van*, de most *megüresedik néhány hely*, érettségizett magyar fiúk részére, akik tanulmányaikat az *Innsbrucki Tudományegyetem* valamelyik fakultásán akarják elkezdni vagy folytatni. Ez az egyetem több mint 300 éves múltra tekinthet vissza — sok magyar tanult itt. Jelenleg *öt fakultása* van: teológia, filozófia, jog, orvosi és műszaki. Ez utóbbinak csak egy jófelszerelt építészeti részlege készült el eddig. A filozófiai kar keretébe tartozik minden természettudomány és nyelvtudomány. *Igen keresett* ebben a keretben a *geológiai szak*, mivel ennek ismerete fontos minden nagyobb építkezésnél, petroleumkutatásnál, alagútúrásnál, «Autobahn»-építésnél. Az itt tanuló hallgatók azonnal kapnak gyakorlati kiképzést is az itt épülő közúti Arlberg-alagút, a tervezett Brenner-alagút és autópályák építésénél, de tervezésénél is. Az *orvosi karra*, továbbá a *kémiai* szakra csak osztrák állampolgárokat vesznek fel. Az esetleg hiányzó *német nyelvismeret* elsajátításáról gondoskodik maga az egyetem, megfelelő nyelvkurzusokkal. A német nyelv ismerete ma igen nagy jelentőségű, a tudományos életben való fontossága miatt. *Elsajátítása* nem kárbavesztett idő. Az egyetemi előadások október 15-én kezdődnek, de beiratkozni lehet nov. 1-ig.

A *Magyar Intézet* egy szép nagy villa Innsbruck villanegyedében. Innen az egyetem kerékpáron vagy autóbusszon 15 perc alatt elérhető. Az intézet egy szép nagy kertben áll, van sok gyümölcsfa is és úszómedence. A fiúk havi 760 Schillingért kaphatnak lakást egy-, vagy kétágyas szobában, reggelivel és fehérműmosatással, télen fűtéssel. A jelenlegi intézeti fiúk részben már a szabad nyugaton született és tanult, részben magyarországi egyetemekre fel nem vett, többnyire igen tehetséges diákok. Minden elismerést megérdemelnek — és meg is kaptak eddig professzoraiktól. Több mint 130 doktorált, illetőleg szerzett diplomát és az illetékesek szerint az itteniek eredményeit is felülműlják.

Az intézetbe való jelentkezési határidő 1976 augusztus 20.

A felvétel után érdeklődők forduljanak az intézet igazgatójához:

Dr. Gróh Béla, A - 6020 Innsbruck, Richard-Wagner-Str. 3. Ausztria.

«Ne felejtsetd el a magyar nyelvet!»

jeligére választ vár egy Franciaországban élő 17 éves leány, aki levelezni szeretne magyarul hozzá hasonló korú fiatalokkal. Választ fenti jelígre az *Életünk Gazdasági Bizottságához*, 8 München 81, Oberfohringerstr. 40.

Gondolatok a papi hivatásról

Meddig tartható még a magyar emigráció lelkipásztori ellátása? Többször merül fel ez a kérdés egy-egy magyar pap kiesésekor: betegség, halál a magyar lelkipásztorok sorát is ritkítja. Ha nem is annyira döbbenetes még a kérdés, mint egy alsóausztriai faluban volt vagy két évtizede: plébánusukat jelentős városi plébániára helyezte át a püspök, átmenetileg nem volt, aki helyét átvehette volna. Egyetlen, idegenből váratlanul érkezett, a nyelvet nem tudó papot kísértem el a püspök kérésére a faluba: talán elfogadnák a hívek, a pap is csak megtanulja, ha «csak éppen» is, a nyelvet. — Az egyházközség elnöke, egyúttal polgármester is, azzal biztatta a félénk jövevényt: nem baj, ha nem is tud németül, «de legalább legyen, aki bemutatja nekünk a legszentebb áldozatot...»

A hívők nevében szóló a helyzet lényegére tapintott, minden más adottság mellékes, bár kívánatos és dicsérendő lehet, legyen, aki Istent körünkbe hozza, képviseli, és minket is képvisel Isten előtt. Ritka helyzetektől eltekintve nem maradnának a külföldön élő magyarok sem anélkül, hogy vasárnap szentmisén résztvehessenek, sőt általában meg is értik a pap szavát, hiszen létkérdés számukra, hogy annak az országnak nyelvét ismerjék, ahol élnek... Csak éppen, mint tudjuk önmagunkról is, az ember számolni és imádkozni mégis csak legjobban saját anyanyelvén szeret. És akadhat problémája, amelylyel talán hiába fordul bármilyen kiváló idegen paphoz, az elhagyott otthon rezonanciáját nem keresheti nála.

Honnan várhatnánk azonban utánpótlást, papot, aki az előregedett lelkipásztor mellé álljon, a kiesettek helyét átvenné? Az elhagyott hazából? Aligha. Nemcsak azért, mert ott is kevesebb a szentelésre kerülők száma, mint a betöltendő helyeké, hanem azért is, mert az emigránsok, és a régebbi időkről kint maradtak gondolkozásmódja, problémaköre mindinkább távolabb kerül az otthoniakétól. Ez a jelenség nyugodtabb időkben is fennállt, csak kisebb mértékben. — Az emigrációból? Voltaképpen most igennel kellene válaszolnunk. Ha az emigráció magyar lelkipásztorokat igényel, joggal mondhatjuk, hogy saját köréből irányítsa azokat az ifjakat, akiket onnan az Úr erre a hivatásra kiválaszt, úgy, ahogy azok idegenbe szakadt honfitársaik lelki ellátását vállalhassák.

Jelentkezzenek a külföldön élő magyarok lelkipásztori központjánál (Mgr. Dr. Georg Ádám, D-8 München 81, Oberföhringer-Str. 40.), aki eligazítja őket kívánságukkal. A bécsi Pázmáneum rektora (A - 1090 Wien, Boltzmann-Gasse 14) is szívesen segítségükre lesz. Közljék nevüket, születési adataikat, családi állapotukat, iskolai képzettségüket, foglalkozásukat, pontos lakcímü-

ket, egészségi állapotukat, állampolgárságukat, stb. Írják meg röviden, mi készíti őket a papi pályára, és mit várnak ettől. Ne feledjék: Isten hívja az embereket, nem megfordítva. Társadalmi emelkedés, anyagi előnyök, egyéb érvényesülési szempontok ma aligha jöhetnek számításba. Ellenkezőleg... A lelkek ügye, Isten országának képvisellete az emberek között: erre kell rátenni életüket, lemondva kényelemtől, a ma nagyon kihangsúlyozott élvezetektől, jólétről, családalapításról, házasságról... És mégsem lesz üres az életük, ha igazán szeretik Istent, és benne az Ő teremtményeit, elsősorban embertársaikat. Nem a kultúra apostolai akarnak lenni, hanem Krisztuséi; nem a tudományok és a művészetek szeretete viszi őket a papságra... mégis mindez hozzáadatik nekik. Krisztus országa nem e világról való, ezért szálla sokak szemében, akik e világ fiainak tekintik magukat és ebben a világban keresik minden kérdésük választát.

Épp a nyomorba lépő ifjúság tovább akar azonban nézni. A bécsi 'Die Presse' legutóbb ifjú emberek, főként diákok, sőt középiskolások rövid gondolatait közölte a katolikus egyházzal. Látják a jólétbe fulladt világ megoldatlan, és önmagától megoldhatatlan kérdéseit. Látják sokaknál, hogy idegen kultúrvilágban (Buddhizmus, Yoga, stb.) tapogatóznak, excentrikus túlzásokkal (kábitószerek, alkoholizmus, sex) akarnak túljutni kínzó kérdéseiken. Felteszi egyikük a kérdést: miért nem Krisztus keresztje az, ami őket megragadja és megoldáshoz vezet? — De vajon, van-e elegendő képviselője Krisztusnak, aki velük a természetfeletti élet, a bűnbocsának, a feltámadás és az örökkévalóság titkait közölné és közel hozná? Isten gondolatait képviselni, erejét, segítségét átadni teremtményeinek, azon a nyelven, úgy, ahogy ők azt legjobban meg tudják érteni: magyaroknak magyar lélekkel és magyar nyelven! Ha valakit erre hív az Úr, ne vegyük halatlanságba hívó szavát!

DR. GIANONE EGON

MAGYAR NÖVÉREK LELKIGYAKORLATA

az idén is Villers-la-Villeben lesz az Örökimádó Nővérek lelkigyakorlatos házában, a Villa Monticelliben. P. Békési István SJ tartja a lelkigyakorlatot aug. 16. (este) — aug. 25. (reggelig). Jelentkezni lehet a Magyar kollégium címén: P. Matyasovich Henrik SJ-nél, Blijde Inkomststraat 18, B-3000 Leuven, (vagy Sr. Marianne Rác, Bloemedalstraat 30, Vaals (L), Nederland).

A jelentkezéseket minél hamarabb intézzük el, mert csak 25 férőhely van a nővéreknél.

NYÁRI CSERKÉSZTÁBOROK EURÓPÁBAN

A Magyar Cserkészszövetség európai kerülete örömmel hirdeti meg ideit, nyári cserkész táborait.

II. Rákóczi Ferenc 300 éves születési évfordulója alkalmából a festői fekvésű Königsteinben (Bajororsz. Frank. Alb.)

1976 július 29-től - augusztus 9-ig.

A II. Rákóczi Ferenc nagytáborban a következő tábor típusok kerülnek megrendezésre az idén:

I. Szórvány cserkészfiúk és cserkészleányok tábora (10 - 20 éves korig)

II. Iskolatábor:

- Magyarul nem tudó,
- magyarul keveset tudó magyar származású fiúk és leányok számára (9 - 14 éves korig),
- Őrsvezető és kiscserkész őrsvezetőképző, játékevezetői táborok.
- Óregcserkész tábor.

Kiscserkészeink számára (6-10 éves) is megrendezzük a hagyományos Kiscserkész tanyázásunkat Bärnhof-i vadászházunkban. (Kastl b. Amberg m.) Időpont: júl. 29 - aug. 9.

Jelentkezési határidő: 1976 június 15.

Részletes felvilágosítást örömmel ad s tájékoztatót küld a Magyar Cserkészszövetség Európai Kerülete. —

8 München 81, Oberföhringerstr. 40. Tel. (089) 982637

Megjelent

a Mindszenty Emlékbizottság kiadásában Mindszenty bíboros színes fényképe hármasságban: nagy- közép és levelezőlap formában.

A képek a magyar lelkészknél és 8 München 81. Oberföhringer-Str. 40 alatt rendelhetők meg, darabonként 5 - 3 - 1 DM-ért.

Mivel a képek jövedelme a Máriacelli Mindszenty - Emlékstáció költségeire megy, fölfizetéseket köszönettel kérünk.

Mindszenty-Emlékbizottság nevében

Harangozó Ferenc

MEGEMLEKEZÉSEK PÁRIZSBAN
Mindszenty bíboros halálának
évfordulójáról

Immáron egy éve annak, hogy Mindszenty Hercegprímásunk az Örök hazába költözött. Nekünk, párizsi magyaroknak ez az évforduló ismét eszünkbe juttatja a Bíboros elmaradt látogatását, melyet olyan reménykedve vártunk és melyre olyan lelkesen készültünk. Hirtelen halála örökre megfosztott minket személyes jelenlétének élményétől, de hogy szelleme mennyire elevenen él közöttünk, mindennél jobban bizonyította a Misszió kápolnáját zsúfolásig megtöltő tömeg ezen az évfordulón.

Az ünnepi szentmisét *Monseigneur Pezeril*, Párizs segédpüspöke mondta az Érsekség három másik küldöttével együtt, *Ruzsik* és *Hieró* atyák közreműködésével. Pezeril püspök úr felolvasta *Marty* kardinális üzenetét, melyet a magyarokhoz intézett az évforduló alkalmából, majd beszédében Bíborosunkat a bibliai jópásztorhoz hasonlította, aki életét adta juhaiért. A misét koncelebráló papok fehér öltözéke is azt jelképezte, hogy nem gyászolni, hanem emlékezni jöttünk össze mártír bíborosunkra, ki fizikailag ugyan már nincs többé, de akinek szellemi hagyatéka közöttünk és általunk él tovább.

A szentmise után a püspök úr munkatársaival, *Monseigneur Mossand*-al és *Monseigneur Guillard*-al még sokáig körünkben maradtak, ezzel is kifejezésre juttatva megbecsülésüket és jóindulatukat a párizsi Katolikus Misszió közönsége iránt.

A Pax Romana Katolikus Egyetemi Mozgalom május havi előadását Mindszenty bíboros emlékének szentelte. Az előadó, *Ruzsik Vilmos* franciaországi főlelkész eredeti hangszalag-felvételekkel egészítette ki előadását, melyekre a bíboros emlékezetes szentbeszédeit rögzítették. *Ruzsik* atya előadását a szemtanú és munkatárs élményének tanúsága tette még bensőségesebbé, hiszen ő kísérte el utolsó, délamerikai útjára a hercegprímást.

A Misszió május havi eseményeiből kiemelkedik *Kölley György*, az európai cserkészek főparancsnokának látogatása. A párizsi cserkészek apraja-nagyja kitörő örömmel fogadta a mindenütt oly népszerű Gyurkabát, aki vetített képes előadásban ismertette a cserkészek életét az összegyűlt szülőknek és érdeklődőknek. A vidám nyári és téli táboréletet megörökítő filmekben láthattuk, hogy milyen jelentős a cserkészmozgalom a világon szétszórtan élő magyar ifjúság számára, akik elsősorban ennek a mozgalomnak keretén belül kapnak lehetőséget arra, hogy magyarságtudatukat, anyanyelvüket és nemzeti kultúránkat keresztény szellemben tartsák ébren magukban. A jólsikerült összejövetel vidám uzsonnával ért véget,

majd «Viszontlátásra a nyári táborban!» jelszóval búcsúztak el a párizsi cserkészek *Kölley Gyurkabától*.

A Misszió Egyházközségi Tanácsának legutóbbi gyűlésén a tanácsstagok szomorú szívvel emlékeztek meg *Dr. Eszláry Károly* professzorról, a Tanács alelnökéről, ki nemrégien eltávozott az élők sorából. Megemlékezésében *Fehér László* elnök méltatta az elhunyt önzetlen segítségét és munkáját a Misszió érdekében, majd üdvözölte *Dénes Istvánt*, aki a megüresedett helyre a legutóbbi választások szavazatainak száma szerint tanácsstaggá lépett elő. *Dénes István* munkás, fiatal menekült, kinek személyével az egyre nagyobb számban érkező újmenekültek is képviselve vannak a tanácsban, akiknek megsegítése amúgy is a Misszió legfontosabb feladatai közé tartozik. Ezután a tanácsstagok új alelnököt választottak *Guyon Michel* banktisztviselő személyében.

SZŐKE KLÁRA

MÁRIACELLI MAGYAR
ZARÁNDOKLAT

1976 szeptember 11-12-én, szombat délutántól vasárnap délig, *Dr. László István* eisenstadti püspök, az ausztriai magyarok apostoli vizitátora vezetésével. A zarándoklat lelki vezetője *Mons. dr. Közi-Horváth József*. A zarándoklat keretében lesz a magyarok által újjáépített X. Rózsafűzér állomás megáldása is.

E zarándoklat legyen ismét a magyarok nagy találkozója a celli Szűz Anyánál.

Szöulban, Délkorea fővárosában megkezdődött 17 ellenzéki katolikus pere. Azzal vádolják őket, hogy tavaszi proklamációjuk aláírásával a jelenlegi rendszer megdöntésére törekedtek. A hatóságok rendőri beavatkozással válaszoltak az aláírók követeléseire. 26 vezető keresztény politikust, köztük 8 katolikus és 7 protestáns lelkészt tartóztattak le, továbbá a volt elnökjelöltet is.

Új írás Mindszentyről:

HÜSÉGESEN KOVETTE AZ URAT,
Mindszenty bíboros életútja és példája.

A 48 oldalas kis füzetet a bíboros iratainak és beszédeinek gyakori idézésével *Palágyi Natália* tv. szerkesztette. Elmélkedési anyagnak használhatjuk, és Mindszenty József bíborosnak Krisztust követő hűségét mindig eredeti szövegekkel bizonyíthatjuk.

Ára 1.— US dollár, vagy annak megfelelő valuta. Megrendelhető:

az Életünk kiadóhivatalában és
 Sr. Palágyi Natália
 Altes Pfarrhaus, St. Florinsgasse 7.
 FL 9490 Vaduz.

DÁLNOKI VERESS LAJOS
vezérezredes
1889 — 1976

Londonban, 1976 március hó 29-én, Mindszenty bíboros születésnapján, 87 éves korában elhunyt vitéz Dálnoki Veress Lajos vezérezredes, a II. (Erdélyi) hadsereg volt parancsnoka. Az első világháborúban háromszor súlyosan sebesült vitéz huszártiszt, aki két évi frontszolgálat után már századossá lépett elő. Mint vezérkari két ízben tanított hadtörténetet és harcászatot a Ludovika Akadémián. Volt Bécsben négy éven át katonai attasé is. A Keleti Fronton az I. Páncélos Hadosztály parancsnokaként szerepelt, majd a kolozsvári IX. Hadtest parancsnoka lett 1942 őszén. *Horthy Miklós* egyik bizalmasa, akit a kormányzó, betegsége vagy akadályoztatása esetére, utódává jelölt ki. Börtönben, internálótáborban csaknem 12 évet töltött. 1956 után Londonban telepedett le. A Magyar Szabadságharcos Szövetségnek három ízben megválasztott elnöke volt, az Európai Szabad Magyar Kongresszusnak pedig elnöke. Nagy részvét mellett hamvasztották el Londonban. (I. B.)

Szirmai Endre: A magányos óriás.

Nemrég jelent meg a Szirmai Károly Emlékbizottság és a Szirmai Károly Archivumok kiadásában (1976) Szirmai Endre új könyve, 317 oldalon, 85 ábrával (képanyag, levelek fénymásolatai stb.). A könyv 1971-1973 között íródott s később újabb adatokkal lett kiegészítve. Az előző *Asturias*, Nobel-díjas író munkája. A könyv *Lédermüller Olivér* müncheni nyomdájában készült.

Ebben a könyvben Szirmai Károly író fia írja le apja életét, közli műveinek bibliográfiáját és levelezésének egy részét, valamint apja életével és irodalmi munkásságával kapcsolatos egyéb dokumentumokat és fényképeket tesz közzé. A könyv nem csak a kisebbségi, valamint az egyetemes magyar, de a világirodalom szempontjából is jelentős munka, mert több neves, sőt Nobel-díjas író és tudós (*Thomas Mann*, *Carl Jaspers*, *Albert Camus*, *Ivo Andrić*, *Boris Pasternak*, *Albert Schweizer*, *Békésy György*, *Otto Warburg* stb.) leveleit is tartalmazza. A szerző ismereti atyja levelezését *Reményi Józseffel*, *Kende Ferencsel*, *Kázmér Ernővel*, *Kosztolányi Dezsővel*, *Sik Sándorral*, *Huxleyvel* stb. — A könyv bemutatja Szirmai Károly szerkesztői munkásságát, a romániai magyar írókkal való kapcsolatát. Függelékek: kiadatlan írássok, vázlatok, töredékek, névmutató és mellékletek egészítik ki a könyvet.

Szíves megrendelésére vár

Kova László költő *Tollshintás* című modern-líra kötetével. Ára 11.— DM. Kapható: *Kova László*, Gerokstaffel 2, 7000 Stuttgart 1.

HIRDETÉSEK

AZ ÉLETÜNK ELFOGAD

hirdetéseket, azok közlését kérjük a Gazdasági Bizottságon át beküldeni:

8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

A nyomda a Gazdasági Bizottság megkerülésével nem fogad el hirdetést!

MAGYAR KÖLCSÖNKÖNYVTÁR

Többek kérésére közöljük, hogy a Landesbibliothek keretén belül működő

Magyar Könyvtár

szívesen fogadja minden Svájcban élő magyar-nyelven olvasni szerető jelentkezését. A könyvtár használata díjtalan. A könyvek cseréje posta útján történik.

Jelentkezés magyarul írásban. Cím:

Schweizerische Landesbibliothek

Ungarische Abteilung

Hallwylstr. 15.

3003 Bern

TÉTÉNY —

UNGARISCHE SPEZIALITÄTEN

Inhaber: Bayer Oszkár

München 2. Kreittmayerstr. 26.

Tel. 196393, nach 20 Uhr: 585502

0.7 literes palackolásban:

Debrői Hárslevelű	DM 5.50
Badacsonyi Kéknyelű	5.95
Badacsonyi Szürkebarát	5.85
Soproni Kékfrankos	5.75
Domoszlói Muskotály	5.85
Domoszlói Tramini	6.30
Villányi Burgundi	5.85
Hajósi Cabernet	5.90
Tokaji Aszu 4 Puttonyos	12.40

1 literes palackolásban:

Alföldi olasz Rizling	4.80
Alföldi Kékfrankos	4.80
Téli Szalámi	20.—
Csabai kolbász	17.50

inc. MWST, Preise ab Lager,

Preise sind bis zur nächsten

Preisliste gültig. Kartonvételnél üve-

genként 20 fillér árengedmény.

Üveges árut nem postázunk.

Még kapható:

Bayer Oszkár, Ecke Kazmair-
Trappentreustr.

Horváth János, München 2.

Tumblingerstr. 28.

MAGYAROS MÓDON KÉSZÍTETT

HENTESÁRU

1 kg Füstölt kolbász sütni vagy főzni	DM 14.—
1 kg Puszta Salámi	14.—
1 kg Paprikás szalámi, csabai m.	18.—
1 kg Magyar téliszalámi	20.—
1 kg Bácskai hurka, füstölt	10.—
1 kg Véres vagy májas hurka, sütnivaló	9.—

1 kg Disznósajt, gyomorba tölt.	10.—
1 kg Fehér sósszalonna 5-6 cm	9.—
1 kg Füstölt sertésborda	9.—
1 kg Füstölt hasaszalonna	10.—
1 kg Paprikás-fokhagymás toka- szalonna	10.—

Garantáltan friss áruk! — Mindent légmentes csomagolásban küldünk!

Viktor Pál

Wurstspezialitäten

D - 7063 Welzheim

Postfach: 1343 — Tel. 07182/67-36

Diószeghy Tibor hites tolmács és fordító (magyar-német és német-magyar) Németországban tanácsadás állampolgársági és menekültügyi kérdésekben, peres ügyekben segít.

D - 404 Neuss, Daimlerstr. 249.

Tel. 02101/ 541317

Franciaországban élő, 170/40 körüli gépkocsivezető — művészetet, zenét, kirándulást, sportot kedvelő férfi — szerény körülményekkel, ezúton keresi magasabb termetű hölgy ismeretségét házasság céljából. Fényképes leveleket «Gyöngyvirág» jeligére kér az Életünk Gazdasági Bizottságához, 8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

Rupp László kirendelt fordító mindennemű fordítást vállal magyar-német viszonylatban.
8000 München 1, Postfach 162.
Telefon: 089/3002162

38/178 Németországban élő, egyedülálló, rk. német származású magyar fiatalember, jó szakmával és rendezett anyagiakkal, káros szenvedélyektől mentes, a legkitűnőbb egészségben, házasság céljából keres egyszerű, házias és hű élettársat. Vidékre vágyók és természetet kedvelők előnyben. Fényképes levelekre válaszolok; ezeket «Örök hűség» jeligére kérem az Életünk Gazdasági Bizottságához, 8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

59 éves Hollandiában élő nyugdíjas, rendezett anyagiakkal, ép egészséggel megismerkedne hozzáillő özvegygel, hogy az egyedüllétet közösen megoldanák. Választ «Őszirózsa» jeligére az Életünk Gazdasági Bizottságához, 8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

Magyar-német és német-magyar fordításokat

olcsón és gyorsan elvégez, magyar-nyelvű okiratairól hitelesített másolatot készít és — másnyelvű okiratok fordítását korrekten elintézi —

W. Divy hiteles fordító és tolmács.

D - 799 Friedrichshafen, Linderstr. 50.

Tel. 07541/ 71391

MUSICA HUNGARICA KÖNYV-
ÚJDONSÁGAI I

Márai Sándor: Erősítő	DM 20.—
Padányi Gulyás: Vallomás egy elsüllyedt világról	28.—
Gombos Gy. Szabó Dezső 3. kiad.	30.—
C. Kenneth: Randevu Rómában (most jelent meg)	24.—
Csak felnőtteknek: Egy marék vicc a javából (kanadai kiad.)	13.—

Kérje díjtalan katalógusunkat!

Katkó Sándor -- MUSICA HUNGARICA
8 München 40, Agnestr. 45.

Tel. (089-180-911)

Egyetemet végzett, 38 éves,

173 cm magas, nőtlen, rendezett körülmények között élő, széles érdeklődő körrel rendelkező, szorgalmas, becsületes, vallásos és igen elfoglalt férfi keres hasonló adottságokkal rendelkező, kellemes, szimpatikus hölgyet házasság céljából. Gyermekek nem akadály. Minden komoly és részletes levelet (lehetőleg fényképpel) megválaszolok; és kérem «Bodensee-től északra» jeligére az

Életünk Gazdasági Bizottságához,

8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

Töltse nálunk szabadságát!

Olcsó, kényelmes — jó levegő Lugano-Dino. Kitűnő magyar konyha. R + G Pálházy, 6967 Dino Ti, Tel. 091/913979 Schweiz.

Svédországban élő, 34 éves képesített, gyakorlattal rendelkező autószerelő munkaszerződést kötne szerelőműhellyel, és családjával átköltözne Belgiumba vagy Franciaországba. Megbeszélésre és próbaidőre odautazom.

«Szorgalmas — megbízható» jeligére kérek választ az

Életünk Gazdasági Bizottságához,

8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

MAGYAR VÉGZET 1944 OKTÓBER 15

cím alatt jelenik meg a közeljövőben **Aggteleky Béla** szkv. altábornagy közel két évtizeden át tartó történelemkutató vitalevelezésének kiadása.

A rendkívül meggyőző levelezés anyaga mintegy 400 oldalon, változtatás nélkül, eredeti szövegmásolatban kerül kinyomásra.

Ezzel az anyaggal rendkívül komoly dokumentáció kerül a második világháború története iránt érdeklődő olvasók és történészek kezébe.

A könyv ára kemény vászonkötésben 16.— dollár vagy annak megfelelő értékben átszámított más valuta. Megrendelhető a kiadó **Balogh József, Pf. CH-6005 Luzern, címén. Befizetés: Schweiz. Volsbank, CH-6002 Luzern, Postcheckrechnung Nr. 60-25, Postcheckamt: Luzern. Feladóvevény hátlapjára irandó: József Balogh Kt.-Nr. 118 240, vagy nemzetközi money orderen útján.**

Rövid hírek

Passauban az idén először ünnepelte az egyház hivatalosan május 7-én Boldog Gizella napját. Nyilvános tiszteletét a múlt évben engedélyezte a Vatikán. Boldog Gizella, Szent István királyunk felesége bajor királyi családból származott. Férje halála után kb. 1045-ben hagyta el Magyarországot és lépett be a niedernburgi bencés kolostorba, amelynek 3-ik apátnője lett. Itt is van eltemetve.

Románia 20 millió lakosa közül 16 millió ortodox és csak 3 millió katolikus, nagyjából a magyar és német nemzetiségű lakosság. Két szemináriumban, Jassyban román, Gyulafehérvárott pedig magyar nyelven folyik oktatás. A temesvári német nyelvű szemináriumot még 1948-ban bezárták és ugyancsak feloszlatták a szerzetesrendeket és közel 1400 lelkészt és szerzetest végeztek ki. Hitoktatás ma is csak a templomban lehetséges, s hiányzik teljesen az egyházi sajtótermék, teológiai szakkönyv, folyóirat, stb.

A Vatikánban ünnepélyes esküt tett május elején 32 rekruta a svájci gárda keretében. A gárda napján, amelyet a 449 évvel ezelőtti esemény emlékére tartanak meg, az ujoncokat és családtagjaikat kihallgatáson fogadta a pápa. Emlékeztetett arra, hogy 1527-ben a pápa védelmében 147 gárdista vesztette életét és hogy azóta is híven szolgálják Krisztust és az egyházát.

A Kolping Művek kölni központja külön repülőutat szervez a július 26-án kezdődő 41. Eucharisztikus Világkongresszusra Philadelphiába. Az útiprogramban az ünnepségeken való részvételen kívül New York, Baltimore és Washington megtekintése is szerepel.

Paraguayban ismét feszültté vált a viszony az állam és egyház között, mert államosították a jezsuiták vezetése alatt álló Krisztus Király-iskolát. Az 1938-ban alapított iskola az ország legjobb tanintézei közé tartozott, magas színvonalú kiképzése, nagy eredményekkel járó pedagógiai, etikai és nevelő hatása miatt.

Assisi Szent Ferenc halálának 750. évfordulójára egymás után rendeznek kiállításokat, emlékünnepségeket. Ezek közül is kiemelkedik a nemrég Salzburgban nyílt kiállítás a Dóm-múzeumban. Október 15-ig több, mint száz kiállítási tárgy érzékelteti az Alpok vidékéről, hogy milyen nagy és sokrétű volt évszázadokon át a Szent tisztelete ebben a térségben is.

A Tömegtájékoztatás Világnapját tizedik alkalommal tartotta meg az Egyház. Ezt megelőzően a pápa üzenetet intézett a tájékoztatás szakembereihez és a felvevő nagyközönséghez is. Felhívta a figyelmet az alapvető jogokra

és kötelességekre. A kettő helyes értelmezése a sarkköve annak, hogy a tájékoztatás a továbbképzést szolgálja, szórakoztasson és a kulturális előrehaladást segítse.

Laosban 35 ezer katolikus él, elenyészően kevés az ország 3 millió lakosához képest. Helyzetük mégis biztató, amint ez a három benschülött laoszi főpásztor pásztorleveléből kiviláglik. A körlevél utasításokat közöl arra az esetre, ha a lelkészeknek nem állna módjában a hívők lelki gondozása és pásztor nélkül maradna a nyáj.

A müncheni dómban május első napjaiban betörők jártak. Egy emlékműről letörték a bronzkardot, ezenkívül megkísérelték a tabernákulum és a perselytartó kifosztását is, ami azonban nem járt sikerrel. A szirénákkal ellátott műkincsekhez nem nyúltak. Az okozott kár így is jelentős, — jelentette a dóm plébánosa.

A japán TV nemrég mutatta be a világ legnagyobb vallásait. A katolikus vallást bemutató filmet a TV munkatársai Olaszországban és Franciaországban forgatták, főleg Rómában, Lourdesban és Párizsban. A zsinat utáni hitéletéről interjú keretében számolt be több lelkész és szerzetes.

Szent Ansgar, «Észak Apostola» 1175 évvel ezelőtt, 801-ben született. A frank származású misszionárius alapította a bremai román dómot, itt is temették el 865-ben. Tevékenysége több országra kiterjedt, működésével kezdődött meg Skandinávia térítése, s azóta tekintik Észak Apostolának.

Nyugatnémetországban 42 CDU/CSU szövetségi gyűlési képviselő tagja a KAB-nak, a Katolikus Munkavállalók Szervezetének. Rajtuk kívül 81 CDU tartományi képviselő, 10 ezer közalkalmazott, akiknek szintén 90 %-a párttag — jelentették be a szervezet központjában.

A FAO római központjának felmérése szerint a világ jelenleg tárolt gabonakészlete nem elegendő. Egy évi rossz termés hirtelen megnehezítené a világ élelem ellátását és helyenként nagy nélkülözésekhez vezethetne.

Jeruzsálemben befejeződtek az ásatások a Szent Sír-templomban. A tudományos módszerekkel végzett kutatások alatt többszázados réteget kellett elhordani, amelyek egyrészt a Nagy Konstantin császár által épített első bazilika, majd római kori profán építkezésekből maradtak vissza. A leletek is bizonyítják, hogy a keresztrefeszítés helyének tartott szikla az a hely, ahol a rómaiak a kivégzéseket tartották.

Hogyan lehet előfizetni az Életünkre?

Az Életünk terjesztői
a helyi magyar lelkészek;
ők küldik meg kívánatra
a lapot a területükön élő
híveknek.

*Az előfizetési díjat, mely
1975 január 1-től
14.— svájci frank,*

vagy annak megfelelő más
valuta, az illetékes magyar
lelkészeknek fizessük be.

Csak onnan forduljunk
közvetlenül a kiadóhivatalhoz,
ahol a lelkész hiányzik,
vagy valami oknál fogva
nem terjesztője a lapnak.

Európán kívüli rendeléseket
a központi hivatal intéz;

Címe:

Életünk (Unser Leben)
Frongartenstr. 15.
9000 St.Gallen (Schweiz)

Az előfizetés tengerentúlra is
14.— svájci frank, ha azonban
légipostával kéri valaki a lapot,
25.— svájci frank, vagy annak
megfelelő más valuta.

Életünk

Az európai magyar katolikusok lapja
Felelős szerkesztő és kiadó:

Dr. Vecsey József

Szerkesztőség és nyomda:
Ungarische Buchdruckerei,
9000 St.Gallen, Frongartenstr. 15.
(Schweiz)

Telefon: (071) 22 55 28

Előfizetés egy évre: 14.— svájci frank
más országban ennek megfelelő valuta
Egyes szám ára 1.20 svájci frank.

É l e t ü n k — Unser Leben
Monatschrift für die ungarischen
Katholiken in Europa

Redakteur und Herausgeber:

Dr. Josef Vecsey

Redaktion und Druck: Ungarische
Buchdruckerei, 9000 St.Gallen,
Frongartenstr. 15. (Schweiz)

Telefon: (071) 22 55 28

Kto. Krt. 603 Ungarische Buchdruckerei
Sparkassa der Administration
St. Gallen.

Bezugspreis jährlich: 14.— Sfr.

Lapzárta a hónap 15-én, hirdetéseket
pedig csak a hónap 12-ig fogadunk el!